

KENT SOSYOLOJİSİ

Editör
Özgür SARI

© Copyright 2025

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN	Sayfa ve Kapak Tasarımı
978-625-375-800-4	Akademisyen Dizgi Ünitesi
Kitap Adı	Yayıncı Sertifika No
Kent Sosyolojisi	47518
Editör	Baskı ve Cilt
Özgür SARI	Vadi Matbaacılık
ORCID iD: 0000-0002-8042-7252	Bisac Code
Yayın Koordinatörü	SOC026000
Yasin DİLMEN	DOI
	10.37609/akya.3930

Kütüphane Kimlik Kartı
Kent Sosyolojisi / ed. Özgür Sarı.
Ankara : Akademisyen Yayınevi Kitabevi, 2025.
246 s. : şekil, tablo, grafik. ; 160x235 mm.
Kaynakça var.
ISBN 9786253758004

GENEL DAĞITIM
Akademisyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A
Yenişehir / Ankara
Tel: 0312 431 16 33
siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

İÇİNDEKİLER

Bölüm 1	Kent Sosyolojisine Giriş: Değişmeyen Sorunlara Değişen Çözüm Önerileri	1
	<i>Sercan EKLEMEZLER</i>	
Bölüm 2	Kent Sosyolojisinin Problemleri ve Araştırma Yöntemleri.....	25
	<i>Emine DÜNDAR</i>	
	<i>Ayşe GÖNÜLLÜ ATAKAN</i>	
Bölüm 3	Kentlerin Yapısı, Organizasyonu ve Toplumsal Dönüşümü	45
	<i>Nuriye ÇELİK</i>	
	<i>Derya ŞAHİN</i>	
Bölüm 4	Kültür, Kimlik ve Kent Yaşamı	69
	<i>Murat ŞAHİN</i>	
Bölüm 5	Kentleşme, Toplumsal Değişme ve Toplumsal Hareketler	89
	<i>Hatice ÖZER</i>	
Bölüm 6	Kentlerde Toplumsal Sorunlar ve Çözümler	117
	<i>Zeynep HİÇDURMAZ</i>	
Bölüm 7	Kent Politikası ve Yönetimi.....	139
	<i>Fulya BABACANOĞLU USTA</i>	
	<i>Meriç KIRMIZI</i>	
Bölüm 8	Kent Kuramları: Toplumsal Mekânın Kuramsal İnşası.....	159
	<i>Nadir ATEŞOĞLU</i>	
Bölüm 9	Göç Kavramı ve Kuramları.....	191
	<i>Fatih KAHRAMAN</i>	
Bölüm 10	Geleceğin Kentleri ve Sosyal İnovasyon.....	219
	<i>Hale Nur UYANIK</i>	

YAZARLAR

Doç. Dr. Ayşe GÖNÜLLÜ ATAKAN
Manisa Celal Bayar Üniversitesi, İnsan
ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Sosyoloji
Bölümü

Dr. Öğr. Üyesi Nadir ATEŞOĞLU
Sinop Üniversitesi, Fen Edebiyat
Fakültesi, Sosyoloji Bölümü

Doç. Dr. Nuriye ÇELİK
Sinop Üniversitesi, Fen Edebiyat
Fakültesi, Sosyoloji Bölümü

Arş. Gör. Dr. Emine DÜNDAR
Manisa Celal Bayar Üniversitesi, İnsan
ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Sosyoloji
Bölümü

Dr. Öğr. Üyesi Sercan EKLEMEZLER
Bursa Teknik Üniversitesi, İnsan ve
Toplum Bilimleri Fakültesi, Sosyoloji
Bölümü

Doç. Dr. Zeynep HİÇDURMAZ
Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Fen-
Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü

Doç. Dr. Fatih KAHRAMAN
İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, Sosyal
ve Beşeri Bilimler Fakültesi, Sosyoloji
Bölümü

Doç. Dr. Meriç KIRMIZI
Ondokuz Mayıs Üniversitesi, İnsan ve
Toplum Bilimleri Fakültesi, Sosyoloji
bölümü

Dr. Öğr. Üyesi Hatice ÖZER
Uşak Üniversitesi, İnsan ve Toplum
Bilimleri Fakültesi, Sosyoloji Bölümü,
Uygulamalı Sosyoloji AD

Doç. Dr. Derya ŞAHİN
Sinop Üniversitesi, Fen Edebiyat
Fakültesi, Sosyoloji Bölümü

Doç. Dr. Murat ŞAHİN
Ondokuz Mayıs Üniversitesi, İnsan ve
Toplum Bilimleri Fakültesi, Sosyoloji
Bölümü

Fulya BABACANOĞLU USTA
Avukat ve yüksek lisans öğrencisi,
Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Lisansüstü
Eğitim Enstitüsü, Sosyoloji bölümü

Dr. Öğr. Üyesi Hale Nur UYANIK
Trabzon Üniversitesi, İnsan ve Toplum
Bilimleri Fakültesi, Sosyoloji Bölümü

Bölüm 1

KENT SOSYOLİSİNE GİRİŞ: DEĞİŞMEYEN SORUNLARA DEĞİŞEN ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Sercan EKLEMEZLER¹

Kent sosyolojisine bir giriş mahiyetindeki bu çalışmaya “kent/şehir” ve “kentleşme” kavramlarını tartışmaya açarak başlamak yerinde olacaktır. Peşinen ifade etmek gerekir ki kentin uzlaşmış bir tanımı yoktur. Aslında literatürde kentin ne olduğuna dair bir tanım yapılmasından çok, sınıflama derecesinde, kentin özelliklerinin sayılıp dökülmesi yaygındır. Ruşen Keleş (1998) kenti “sürekli toplumsal gelişme içinde bulunan ve toplumun, yerleşme, barınma, gidiş geliş, çalışma, dinlenme, eğlenme gibi gereksinmelerinin karşılandığı, pek az kimsenin tarımsal uğraşlarda bulunduğu, köylere bakarak nüfus yönünden daha yoğun olan ve küçük komşuluk birimlerinden oluşan yerleşme birimi” olarak tanımlamaktadır (s. 75). Burada toplumsal gelişme, tarımsal üretimin oldukça azalmış olması ile yoğun nüfus kıstasları göze çarpmaktadır. Kentler bir diğer ifadeyle işbölümünün, uzmanlaşmanın, kurumsallaşmanın yoğunlaştığı mekânlardır (Keleş, 1998). Keleş (2015a) şehrin, kent kelimesinin eski karşılığı, kentin de şehrin öz Türkçesi olduğunu ifade etse de her iki kelimenin de İrani kökenli olduğuna dair etimolojik kanıtlar mevcuttur ve aslında yazar aynı eserinde kent karşılığının Orta Asya Türk boylarında “balık” olduğunu da ifade etmektedir. Ulusal literatürde Hilmi Ziya Ülken, İsmail Hakkı Baltacıoğlu, Ziyaeddin Fahri Fındıkoğlu ve İbrahim Yasa’nın 1930’lardan 1960’lara kadar kaleme aldıkları çalışmalarında “şehir” kelimesinin kullanıldığı görülmektedir (Alver, 2012; Akyurt ve Yaman, 2012). Sonralarda “şehir” tamamen kaybolmamakla birlikte (Tuna, 1987; Açıkgöz, 2011) akademik çalışmalarda “kent” teriminin hâkim konuma geldiği anlaşılmaktadır.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Bursa Teknik Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Sosyoloji Bölümü sercan.eklemeler@btu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0003-3198-8413

Toplumsal pratikler yalnız kentlerde gerçekleşmez, kentin mekânsal biçimleri tarafından şekillendirilir ve kenti şekillendirir. Bu anlamda kentsel deneyim sınıfla ve etnisiteyle olduğu kadar toplumsal cinsiyetle de yakından ilişkili olmuştur. Kent meydana çıktığı andan itibaren ağırlıklı olarak erkek mekânıdır (Mumford, 2013; Ewen, 2016). Kentsel yaşam ve mekânsal deneyimler güç ilişkilerinden, ataerkil cinsiyet normlarından bağımsız düşünülemez. 20. yüzyılın olduğu kadar 21. yüzyılın kentleri de göçün, emeğin ve yoksulluğun kadınlaşması süreçleriyle birlikte gelişmiştir (Morokvašić, 1984).²²

Aslında kentin ve kent sosyolojisinin tarihine bakıldığında sorunlara getirilen çözüm önerilerinin odaklandıkları noktaların, ideolojilerinin, teknolojiyle ya da toplumsal yaşamla, karar alma ve yönetime katılmayla ilişkilerinin az ya da çok farklılaştığı görülebilir. Ancak daha yaşanılabilir, adil ve sürdürülebilir bir kentsel yaşamın önündeki yoksulluk; etnik, sınıfsal, toplumsal cinsiyet temelli ayrımcılık ve sosyal dışlanma gibi sorunların değiştiğine dair kanıt bulmak zordur. Örneğin Güney Afrika’da marjinalleştirilmiş kesimler için altyapıya erişim hâlâ bir mücadeledir ve kentsel yoksullar, temiz su gibi en temel taleplerle uğraşmaktadırlar (Hall ve Burdett, 2018). Öyleyse Harvey’in (2002) yaptığı gibi hem liberal hem de postmodernist görüşlerin karşısına adalet ve akılcılık kavramlarına dayanan özgürlükçü ve çevreci bir toplumsal mekân tahayyülünü koymak dışında başka ne yapılabilir? Henüz bu sorunun cevabı yanıtlanmamış değil.

KAYNAKÇA

Açıkgöz, Y. (2011). Şehir, şehir toplumu ve şehir sosyolojisi. *Istanbul Journal of Sociological Studies*, (35), 57-83.

Aktüre S. (1997). *Anadolu’da Bronz Çağı kentleri* (2. baskı). Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
Akyurt, M. A. ve Yaman, Ö. M. (2012). Türkiye’de kent sosyolojisi çalışmaları. K. Alver (Ed.), *Kent Sosyolojisi* içinde (s. 179-204). Hece Yayınları.

Alkan, A. ve Duru, B. (2002). 20. yüzyılda kent ve kentsel düşünce. A. Alkan ve B. Duru, (Çev. ve Der.), *20. yüzyıl kenti* içinde (s. 7-25). İmge Yayınevi.

Alver, K. (2010). Mahalle: mekân ve hayatın esrarlı birlikteliği. *İdealkent*, 1(2), 116-139.

Alver, K. (2012). *Sosyoloji okumaları kılavuzu*. Hece Yayınları.

Aurigi, A., (2000). Digital city or urban simulator?. T. Ishida ve K. Isbister (Ed.), *Digital cities: Technologies, experiences, and future perspectives* içinde (s. 33 – 44). Springer.

Ay, S. ve Kılıç, T. (2023). Coğrafi dijital uçurum: Türkiye’de dijital dönüşümün kent-sel-kırsal, bölgesel ve cinsiyet eşitsizlikleri. *Journal of Geography*, (46), 111-122.

Badel, F. ve López, Baeza, J. (2021). Digital public space for a digital society: A review of public spaces in the digital age. *ArtGRID - Journal of Architecture Engineering and Fine Arts*, 3(2), 127-137.

²² Kadınların eşitsiz kent deneyimlerini ele alan bazı çalışmalar için bakınız (Massey, 1994; McDowell, 1999; Mackenzie, 2002/1989; Kümbetoğlu, 2001; Ecevit, 2003; Wekerle, 2004).

- Baudrillard, J. (1984). The Precession of Simulacra. B. Wallis (Ed.), *Art after modernism: Rethinking representations* içinde (s. 3-47). Museum of Contemporary Art.
- Bauman, Z. (1999a). *Küreselleşme: Toplumsal sonuçları* (A. Yılmaz, Çev.). Ayrıntı Yayınları.
- Bauman, Z. (1999b). *Tüketici ve yeni yoksullar* (Ü. Öktem, Çev.). Sarmal Yayınevi.
- Bauman, Z. (2001). *Parçalanmış hayat* (İ. Türkmen, Çev.). Ayrıntı Yayınları.
- Benediktsson, M. O. (2018). Where Inequality takes place: A programmatic argument for urban sociology. *City ve Community*, 17(2), 394-417.
- Berman, M. (2013). *Katı olan her şey buharlaşıyor* (Ü. Altuğ ve B. Peker, Çev.). İletişim Yayınları.
- Biçakçı, H. ve Yıldırım, C. (2018). İslam Uygarlığı'nda kent ve kentleşme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(2), 541-561.
- Bumin, K. (1990). *Demokrasi arayışında kent*. İz Yayıncılık.
- Burgers, J. (1995). The global city and the universal suburb: Recent issues in urban sociology a review article. *Netherlands journal of housing and the built environment*, 10(4), 363-373.
- Caragliu, A., De Bo, C. ve Nijkamp, P. (2009). Smart city in Europe. *Journal of Urban Technology*, 18(1), 45-59.
- Castells, M. (1989). *The informational city: Economic restructuring and urban development*. Wiley-Blackwell.
- Castells, M. (1997). *Kent sınıf iktidar* (A. Türkün, Çev.). Phoenix Yayınevi. (Orjinal eserin yayın tarihi: 1978).
- Catells, M. (1996). *The rise of the network society*. Blackwell
- Castells, M. (2002). Urban sociology in the twenty-first century. *Cidades, Comunidades e Territórios*, (5), 9-19.
- Castells, M. (2005). *Enformasyon çağı: Ekonomi, toplum ve kültür-ağ toplumunun yükselişi* (E. Kılıç, Çev.). İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Childe, V. G. (1951). *Social evolution*. Watts.
- Cirhinlioğlu, Z. (1999). *Az gelişmişliğin toplumsal boyutu*. İmge Kitabevi.
- Clark, D. (1996). *Urban world/global city*. Routledge.
- Couclelis, H. (2004). The construction of the digital city. *Environment and Planning B: Planning and Design*, 31(1), 5-19.
- Çetin, İ. (2012). Kentsel ayrışma ve mekânsal kümelenme biçimleri. *İdealkent*, 3(7), 160-186.
- Davis, K. (1955). The origin and growth of urbanization in the world. *American Journal Of Sociology*, 60(5), 429-437.
- Dickinson, R. E. (1962). The city in history. *Annals of the Association of American Geographers*, 52(3), 300-306.
- Durkheim, E. (2014). *Toplumsal işbölümü* (Ö. Ozankaya, Çev.). Cem Yayın.
- Duru, B. ve Alkan, A. (Der. ve Çev.). (2002). *20. yüzyıl kenti*. İmge Kitabevi.
- Ecevit, Y. (2003). Toplumsal cinsiyetle yoksulluk ilişkisi nasıl kurulabilir? Bu ilişki nasıl çalışılabilir?. *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 25(4), 83-88.
- Eremia, M., Toma, L. ve Sanduleac, M. (2017). The smart city concept in the 21st century. *Procedia Engineering*, (181), 12-19.
- Ewen, S. (2016). *What is urban history?*. Polity Press.

- Exenberger, A. ve Strobl, P. (2013). Introduction. A. Exenberger, P. Strobl, G. Bischof ve J. Mokhiber (Ed.). *Globalization and the city: two connected phenomena in past and present* içinde (s. 11-22). Innsbruck University Press.
- Fields, G. (1999). City systems, urban history, and economic modernity. *Berkeley Planning Journal*, (13), 102-128.
- Freeman, C. (2003). *Mısır, Yunan ve Roma* (S. K. Angı, Çev.). Dost Kitabevi.
- Friedman, J. (1986). The world city hypothesis. *Development and Change*, (17), 69-83.
- Geniş, Ş. (2018). Barınma hakkını savunmak. *Mülkiye Dergisi*, 42(3), 481-488.
- Geniş, Ş. ve Köse Akkırman, D. (2020). Eşitsizlik mekânları olarak mahalleler ve kadınların kent hakkı. *Amme İdaresi Dergisi*, 53(1), 1-35.
- Giddens, A. (1997). *Sosyoloji* (R. Esengün ve İ. Öğretir, Çev.) (4. Baskı). Birey Yay.
- Giddens, A. (2000). *Tarihsel materyalizmin çağdas eleştirisi* (Ü. Tatlıcan, Çev.). Paradigma Yayınları.
- Görenek, G. (2013). *Modern-postmodern kent bağlamında form* (Sanatta Yeterlik Tezi). Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Graham, S. (2002). Bridging urban digital divides, urban polarisation and information and communications technologies. *Urban Studies*, (39), 33-56.
- Güleç, G. (2020). Atopya, kent ve teknoloji: Atopik kent dilinin değişimi. *İdealkent*, 11(31), 1604-1620.
- Güneş, B. (2024). Kentsel kamusal mekânın üretiminde değişkenlerin gelişimi. *ART/Icle: Sanat ve Tasarım Dergisi*, 4(1), 64-94.
- Gürbüz, H. (2025). Kaybedilen zenginliğimiz mahalle kültürü. *Çağdaş Yerel Yönetimler*, 34(2), 1-24.
- Hall, P. (2000). Creative cities and economic development. *Urban Studies*, 37(4), 633-649.
- Hall, S. ve Burdett, R. (2018). Introduction: Urban churn. S. Hall ve R. Burdett (Ed.), *The SAGE handbook of the 21st century city* içinde (s. 1-6). Sage.
- Harvey, D. (1989). *The urban experience*. Johns Hopkins University Press.
- Harvey, D. (2002). Sosyal adalet, postmodernizm ve şehir. A. Alkan ve B. Duru, (Der. ve Çev.). *20. Yüzyıl Kenti* içinde (215-248), İmge Kitabevi.
- Harvey, D. (2008). The right to the city. *New Left Review*, (53), 23-40.
- Harvey, D. (2010). *Postmodernliğin durumu: Kültürel değişimin kökenleri* (S. Savran, Çev.). Metis Yayınları. (Orijinal eserin tarihi 1989)
- Harvey, D. (2013). *Sosyal adalet ve şehir* (M. Morali Çev.). Metis Yayınları.
- Harvey, D. (2019). *Paris modernitenin başkenti* (B. Kılınçer, Çev.). Sel Yayınları.
- Hatt, P. K. ve Reiss, A. J. (2002). Kentsel yerleşimlerin tarihi. A. Alkan ve B. Duru, (Der. ve Çev.), *20. yüzyıl kenti* içinde (s. 27-36). İmge Yayınevi. (Orijinal eserin tarihi 1957)
- Hoonweg, D. ve Pope, K. (2016). Population predictions for the world's largest cities in the 21st century. *Environment ve Urbanization*, 29(1), 195-216.
- Ishida, T. (2002). Digital city of Kyoto. *Communications of the ACM*, 45(7), 76-81.
- Jacobs, J. (1992). *The death and life of great American cities*. New York. (Orijinal eserin tarihi 1961).
- Kaldık, B. (2017). Türkiye’de modernite bağlamında kent(li)leşme. *PESA Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(4), 27-41.
- Kaplan, D. V., Wheeler, J. O. ve Holloway, S. R. (2004). *Urban geography*. John Wiley ve Sons, Inc.

- Katznelson, İ. (2019). *Marksizm ve kent* (C. Göğüş, Çev.) (1.Baskı). Ayrıntı Yayınları.
- Kaya, E. (2023). Bir ideal kent modeli olarak 20 yy. kent ütopyası özellikleri ile geleceğin kentlerini hayal etme. *Peyzaj-Eğitim, Bilim, Kültür ve Sanat Dergisi*, 5(2), 95-112.
- Kaypak, Ş. (2014). Atatürk'ün kent ve kentleşmeye bakışı. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(27), 349-365.
- Keleş, R. (1998). *Kentbilim terimleri sözlüğü*. İmge Kitabevi.
- Keleş, R. (2015a). *Kentleşme politikası*. İmge Kitabevi.
- Keleş, R. (2015b). *100 soruda Türkiye'de kentleşme, konut, gecekondu*. Cem Yayınevi.
- Kümbetoğlu, B. (2001). Kentsel alan ve yerel yönetimlerde toplumsal cinsiyet. A. İlyasoğlu ve N. Akgökçe (Der.). *Yerli bir feminizme doğru* içinde (s. 259-82). Sel Yayınları.
- Lamberg-Karlovsky, C. C. (1997). Trade mechanisms in Indus-Mesopotamian interrelations. F. R Allchin ve D. K. Chakrabarti (Ed.), *A source book of indian archaeology II: Settlements, technology and trade* içinde (s. 544-555). Munshiram Manoharlal Publishers.
- Lees, L., Slater, T. ve Wyly, E. (2008). *Gentrification*. Routledge.
- Lefebvre, H. (1996). The right to the city. E. Kofman ve E. Lebas (Çev. ve Ed.), *Writings on cities* içinde (s. 63-181). Blackwell Publishing.
- Lefebvre, H. (2014). *Mekânın üretimi* (I. Ergüden, Çev.) (2. baskı). Sel Yayıncılık. (Orijinal eserin tarihi: 1973)
- Mackenzie, S. (2002). Kentte kadınlar B. Duru ve A. Alkan, (Çev. ve Ed.). *20. yüzyıl kenti* içinde (s. 249-283). İmge Kitabevi. (Orijinal eserin tarihi: 1989).
- Mathis, F. (2013). No Industrialization without Urbanization: The Role of Cities in Modern Economic Development. A. Exenberger, P. Strobl, G. Bischof ve J. Mokhiber (Ed.). *Globalization and the city: two connected phenomena in past and present*. içinde (s. 23-38). Innsbruck University Press.
- Martí, P., Serrano-Estrada, L. ve Nolasco-Cirugeda, A. (2019). Social media data: Challenges, opportunities and limitations in urban studies. *Computers, Environment and Urban Systems*, (74), 161-174.
- Massey, D. (1994). *Space, place, and gender*. University of Minnesota Press.
- McDowell, L. (1999). *Gender, identity and place: Understanding feminist geographies*. University of Minnesota Press.
- Monzon, A. (2015). Smart cities concept and challenges: Bases for the assessment of smart city projects. *2015 International Conference on Smart Cities and Green ICT Systems (SMARTGREENS)* içinde (s. 1-11). Lisbon, Portugal.
- Morokvašić, M. (1984). Birds of passage are also women... *International Migration Review*, 18(4), 886-907.
- Mortazavi, M. (2011). From ancient to modern urbanization: Intermediary function of an urban society. *International Journal of Historical Archaeology*, (15), 126-137.
- Mumford, L. (2013). *Tarih boyunca kent: kökenleri, geçirdiği değişimler ve geleceği* (G. Koca ve T. Tosun, Çev.). Ayrıntı Yayınları. (Orijinal eserin tarihi: 1961).
- Naiboğlu, N. (2019). Kentleşmenin kökeni: Mezopotamya'da ilk kentler. *MSGSÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(20), 211-224.
- Ocejo, R. E., Kosta, E. B. ve Mann, A. (2020). Centering small cities for urban sociology in the 21st century. *City ve Community*, 19(1), 3-15.
- Örselli, E. ve Akbay, C. (2019). Teknoloji ve kent yaşamında dönüşüm: Akıllı kentler. *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi*, 2(1), 228-241.

- Reinhard, S. (1970). *Batı Anadolu bölgesinde kültür değişmelerinin ana hatları* (R. Turfan ve M. Sevki, Çev.). İTÜ Mimarlık Fakültesi Şehircilik Enstitüsü.
- Robinson, J. (2002). Global and world cities: A view from off the map. *International Journal of Urban and Regional Research*, 26(3), 531–54.
- Robinson, J. (2006). *Ordinary cities: Between modernity and development*. Routledge.
- Roy, A. (2009). The 21st-century metropolis: New geographies of theory. *Regional Studies*, 43(6), 819–830.
- Ruohomaa, H., Salminen, V. ve Kunttu, I. (2019). Towards a smart city concept in small cities. *Technology Innovation Management Review*, 9(9), 5-15.
- Sander, O. (2009). *Siyasi tarih: İlkçağlardan 1918'e*. İmge Kitabevi.
- Sassen, S. (1991). *The global city*. Princeton University Press.
- Sassen, S. (2000). New frontiers facing urban sociology at the millennium. *The British Journal of Sociology*, 51(1), 143-159.
- Sassen, S. (2003). Analytical borderlands: Economy and culture in the global city. I. Lenz, H. Lutz, M. Morokvasic, C. Schöning-Kalender ve H. Schwenken (Ed.), *Crossing borders and shifting boundaries* içinde (s. 131-143). VS Verlag für Sozialwissenschaften Wiesbaden,
- Schnaiberg, A. (1971). The modernizing impact of urbanization: A causal analysis. *Economic Development and Cultural Change*, 20(1), 80-104.
- Sennett, R. (2002), *Kamusal İnsanın çöküşü* (S. Durak ve A. Yılmaz Çev.). Ayrıntı Yayınları.
- Serter, G. (2013). Şikago Okulu kent kuramı: Kentsel ekolojik kuram. *Planlama*, 23(2), 67-76.
- Shelton, T., Poorthuis, A. ve Zook, M. (2015). Social media and the city: Rethinking urban socio-spatial inequality using user-generated geographic information. *Landscape and Urban Planning*, (142), 198-211.
- Soja, E. (1992). Inside exopolis: scenes from orange county. In M. Sorkin (Ed.), *Variations on a theme park: The new American city and the end of public space*. Hill ve Wang.
- Soja, E. W. (2000). *Postmetropolis: Critical studies of cities and regions*. Blackwell.
- Soyer, S. (1996). *Endüstri sosyolojisine giriş*. Saray Kitapevleri.
- Sözen, M. ve Tanyeli, U. (1986). *Sanat kavram ve terimleri sözlüğü*. Evrim Matbaacılık.
- Su, K., Li, J. ve Fu, H. (2011). Smart city and the applications. *IEEE International Conference on Electronics, Communications and Control (ICECC)* içinde (s. 1028–1031). IEEE.
- Şatiroğlu, A. (2011). Türkiye’de kent araştırmalarının değişimi. *İstanbul University Journal of Sociology*, 3(22), 347-363.
- Tanyeli, U. (1986). Anadolu-Türk kentinde fiziksel yapının evrim süreci (XI.-XV. y.y’lar) (Yayınlanmamış doktora tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Taylor P. (2000). World cities and territorial states under conditions of contemporary globalization. *Political Geography*, (19), 5–32.
- Tekeli, İ. (2008). Kentleşme. *Eczacıbaşı sanat ansiklopedisi* (Cilt.2, s.857-859). Yem Yayınları.
- Tekeli, İ. (2011). Kentleşmenin tanımı ve kentleşmeye ilişkin kavramlar. *Kent, kentli hakları, kentleşme ve kentsel dönüşüm İlhan Tekeli toplu eserler*. 20 içinde (s. 16-26). Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

- Toli, A. M. ve Murtagh, N. (2020). The concept of sustainability in smart city definitions. *Frontiers in Built Environment*, (6), 1-10.
- Tosun, G. ve Tosun, T. (1995). Türkiye’de kentleşme siyasal yapılanma ilişkisi. *Amme İdaresi Dergisi*, 28(4), 445-463.
- Tuna, K. (1987). *Şehirlerin ortaya çıkışı ve yaygınlaşması üzerine sosyolojik bir deneme*. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- United Nations Environment Programme ve International Resource Panel. (2018). *The weight of cities: Resource requirements of future urbanization - summary for policy-makers*. <https://wedocs.unep.org/20.500.11822/31624>.
- Ünsal, B. (1973). *Mimari tarihi I-(4-G-15)*. Teknik Okulu Yayınları.
- Van Dijk, J. ve Hacker, K. (2003). The digital divide as a complex and dynamic phenomenon. *The information society*, 19(4), 315-326.
- Verd, J. M. ve Sergio, P. (2012). An application of qualitative geographic information systems (gis) in the field of urban sociology using atlas.ti: Uses and reflections. *Forum Qualitative Sozialforschung / Forum: Qualitative Social Research*, 13(2).
- Weber, M. (2015). *Şehir, modern kentin oluşumu* (M. Ceylan, Çev.). Yarin Yayınları.
- Wekerle, G. R. (2004). Framing feminist claims for urban citizenship. L. A. Steaheli, E. Kofman ve L. Peake, (Ed.), *Mapping Gender, Mapping Politics: Feminist Perspectives on Political Geography* içinde (s. 245-260). Routledge.
- Winkowska, J., Szpilko, D. ve Pejić, S. (2019). Smart city concept in the light of the literature review. *Engineering Management in Production and Services*, 11(2), 70-86.
- Wirth, L. (1996). Urbanism as a way of life. R. T. LeGates, F. Stout ve W. Caves (Ed.), *The City Reader* içinde (s. 90-97). Routledge. (Orijinal eserin yayın tarihi: 1938).
- Yalçın, E. (2023). Modern ve postmodern kent. *Toplum Ekonomi ve Yönetim Dergisi*, 4(1), 163-180.
- Yaman, K. ve Altındış, G. (2023). İslam’da kent ve kentleşme süreci. *Ekonomi İşletme ve Yönetim Dergisi*, 7(2), 192-222.
- Yanık, C. (2011). Kent sosyolojisi alanında yapılan tezlerin değerlendirilmesi. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(1), 93-107.
- Yücel, C. (2020). 20. yüzyıl dünya ve Türkiye kentleşmesi üzerine bir derleme. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (50), 200-230.
- Zubizarreta, I., Seravalli, A. ve Arrizabalaga, S. (2016). Smart city concept: What it is and what it should be. *Journal of Urban Planning and Development*, 142(1), 04015005-1-04015005-8.

Bölüm 2

KENT SOSYOLOJİSİNİN PROBLEMLERİ VE ARAŞTIRMA YÖNTEMLERİ

*Emine DÜNDAR¹
Ayşe GÖNÜLLÜ ATAKAN²*

Kentler tarih boyunca; sosyoloji, ekonomi, coğrafya, politika ve sosyal antropoloji gibi çok çeşitli bilim dallarının inceleme alanlarından birisi olmuştur. İlk kent çalışmalarının tarihi, 19. Yüzyılın sonlarına, Frederich Engels'in işçi mahallelerindeki sefaleti anlattığı 'Büyük Kentler' isimli yazısına uzanır (Erman, 2010, s. 33). Bir alt disiplin olarak kent sosyolojisinin ortaya çıkışı ve kentin sosyolojik kuramlar çerçevesinde ele alınışı ise nispeten yeni bir tarihe, 1900'lü yılların başlarına denk gelmektedir (Tatlıdil, 1992, s. 25).

Kent sosyolojisi, en basit haliyle, toplumsal yaşamın mekânsal örgütlenişini ve kentsel mekânda ortaya çıkan sosyal dinamikleri eleştirel bir gözle inceleyen disiplin olarak tanımlanabilir. Sanayi devrimiyle birlikte hız kazanan kentleşme süreçleri, bugün neoliberal politikaların da etkisiyle daha katmanlı ve karmaşık bir sosyal gerçekliği meydana getirmekte ve bu durum, kent sosyolojisinin önemini her geçen gün arttırmaktadır.

Günümüz kentleri, sosyal, ekonomik, kültürel, politik ve ekolojik birçok probleme ve bu problemlerin dönüşümüne sahne olmaktadır. Bu süreçleri nitelikli biçimde analiz edebilmek için ise hem kent sosyolojisinin temel problemlerini bütünsel bir çerçeveden anlayabilmek, hem de bu problemleri analiz edebilmek için gerekli olan yöntemsel yaklaşım ve araçları tanımak önemlidir.

Bu temel amaçtan hareketle metnimizde, öncelikle kent sosyolojisinin temel problemlerini; yapısal, politik, kültürel ve ekolojik çerçevede tartışacağız.

¹ Arş. Gör. Dr., Manisa Celal Bayar Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, emine.dundar@cbu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-0432-2272

² Doç. Dr., Manisa Celal Bayar Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, ayse.atakan@cbu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-2031-036X

Fakat karma yöntem tüm avantajlarıyla birlikte, kimi zorluklara da sahiptir. Aynı zamanda iki yöntemin avantajlarını bünyesinde barındırırken, dezavantajlarıyla da yüzleşmek durumunda kalır. Ayrıca, iki yöntemin birbirine başarılı şekilde entegre edilebilmesi hem planlama hem veri üretim/toplama hem de analiz kısmında titiz bir çalışma gerektirir. Bu da araştırmacının iki metodolojiye de hâkim olmasını bir gereklilik olarak karşımıza çıkartır.

Sonuç olarak, kent sosyolojisinde kullanımı tercih edilen yöntemler, sadece basit veri toplama tekniklerinden ibaret değildir. Kente ve kentte yaşayan insanlara dair neyi nasıl gördüğümüzü şekillendiren temel çerçeveleri de meydana getirirler. Bu nedenle araştırmacıların metodolojik yetkinliği kentsel olguları çok boyutlu ve nitelikli bir şekilde ele alabilmenin ve analiz etmenin temel koşuludur. Nicel, nitel veya karma yöntemi bilinçli şekilde kullanmak, hem akademik alanda yürütülen araştırmaların ve üretilen yayınların niteliğini güçlendirecek hem de gerçek kentsel sorunların görünürlüğünü arttırarak, kentsel politikaların geliştirilebilmesine destek olacaktır.

KAYNAKÇA

- Akalın, M. (2016). Kentsel dönüşümün karanlık yüzü: soylulaştırma, yerinden edilme ve mekânsal dışlanma. *Bartın Üniversitesi İİ BF Dergisi*, 7(14), 287-320.
- Aslan, Ş. (Ed.). (2018). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri: Nicel, nitel ve karma tasarımlar için bir rehber*. Ankara: Eğitim Yayınevi.
- Aytaç, Ö. (2013). Kent mekânları ve kimlik/farklılık sorunu. *İdealkent*, 4(9), 138-169.
- Bal, H. (2002). *Kent sosyolojisi*. Fakülte Kitabevi.
- Balcı, İ., Çoban, H., & Eker, M. (2000). Coğrafi bilgi sistemi. *Turkish Journal of Forestry*, 1(1), 115-132.
- Bannister, J., & O'Sullivan, A. (2021). Big Data in the city. *Urban Studies*, 58(15), 3061-3070.
- Bilsel, F. C. (2006). Kentsel dönüşüm çözölen kentler ve parçalanen kamusal alan. *Mimarlık*, <http://www.mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=41&RecID=1014> (Erişim tarihi: 02.09.2025).
- Boccagni, P., & Schrooten, M. (2019). Göç çalışmalarında katılımcı gözlem: genel bir bakış ve yeni beliren bazı meseleler. İçinde, *Avrupa göç çalışmalarında nitel araştırmalar*, 245-265.
- Boslaugh, S. (2007). An introduction to secondary data analysis. *Secondary data sources for public health: A practical guide*, 2-10.
- Burgess, E. W. (1925) The growth of the city: an introduction to a research project.' In R.E. Park, E.W. Burgess and R.D. McKenzie (eds.), *The City*. Chicago : University of Chicago Press.
- Creswell, J. W. (1999). Mixed-method research: Introduction and application. In *Handbook of educational policy* (pp. 455-472). Academic press.
- Creswell, J. W. (2003). *Research Design: Qualitative, Quantitative, And Mixed Methods Approaches*. California: Sage Publications.

- Doyle, L., Brady, A. M., & Byrne, G. (2009). An overview of mixed methods research. *Journal of research in nursing*, 14(2), 175-185.
- Erman, T. (2010). Kent çalışmalarının geçmişi ve bugünü: Hâkim paradigmalar ve yeni sorunsallar. *İdealkent*, 1(1), 32-43.
- Geniş Ş (2018). Barınma Hakkını Savunmak. *Mülkiye Dergisi*, 42 (3), 481-488.
- Güzey, Ö. (2012). Türkiye’de kentsel dönüşüm uygulamaları: Neo-liberal kent politikaları, yeni kentsel aktörler ve gecekondulu alanları. *İdealkent*, 3(7), 64-83.
- Halcomb, E., & Hickman, L. (2015). Mixed methods research. *Nursing Standard* (2014+), 29(32), 41-47.
- Hussain, M., & Imitiyaz, I. (2018). Urbanization concepts, dimensions and factors. *International Journal of Recent Scientific Research*, 9(1), 23513-23523.
- Johnson, J. M., & Rowlands, T. (2012). The interpersonal dynamics of in-depth interviewing. *The SAGE handbook of interview research: The complexity of the craft*, 99-113.
- Kaplan, D. (Ed.). (2004). *The Sage handbook of quantitative methodology for the social sciences*. Sage Publications.
- Karakoç, A. G. D. F. Y., & Dönmez, L. (2014). Ölçek geliştirme çalışmalarında temel ilkeler. *Tıp Eğitimi Dünyası*, 13(40), 39-49.
- Çimen, ü. (2020). İktidar teknoloji ilişkisine distopik bir yaklaşım: kent güvenlik yönetim sistemi merkezleri eleştirisi. *Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (25), 219-240.
- Bozoğlu, T. (2018). Teknoloji, yönetim ve mekân: gözetim, denetim, mahremiyet ve mekânsal yapılandırma ile pratiklerinin kurumsallaşması. *Ekonomi Politika ve Finans Araştırmaları Dergisi*, 3(3), 259-288.
- Kaya, T. (2011). Chicago Okulu: Chicago’ya özgü bir perspektif. *İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Dergisi*, 3(22), 365-381.
- Punch, K. F. (2014). *Sosyal araştırmalara giriş*. Ankara: Siyasal Kitapevi.
- Keleş, R. (2004). *Kentleşme politikası*. Ankara: İmge.
- Keleş, R. (1980). *Kentbilim Terimleri Sözlüğü*. Ankara: TDK.
- Kıral, B. (2020). Nitel bir veri analizi yöntemi olarak doküman analizi. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15), 170-189.
- Kurtuluş, H. (2012). Kentsel dönüşüme modern kent mitinin çöküşü çerçevesinden bakmak. *Planlama Dergisi*, 3(4), 49-53.
- Labrinidis, A., & Jagadish, H. V. (2012). Challenges and opportunities with big data. *Proceedings of the VLDB Endowment*, 5(12), 2032-2033.
- Lefebvre, H. (2015). *Şehir hakkı, (Çev. Işık Ergüden)*, (1. baskı), İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Marshall, G. (1999). *Sosyoloji sözlüğü*. Oxford University Press.
- Mason, J. (2002). *Qualitative Researching*. Sage Publications.
- Harvey, D. (2013). *Asi şehirler: Şehir hakkından kentsel devrime doğru, (Çev. Ayşe Deniz Temiz)*, İstanbul: Metis Yayıncılık.
- Lefebvre, H. (2018). *Şehir Hakkı. (Çev. Canan Ergüden)*, İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Kıray, M. (1982). Toplumsal Değerler ve kentleşme, *Kentsel Bütünleşme içinde, Türkiye Gelişme Araştırmaları Vakfı Yayınları*, 57-66.
- Kaya, G. (2014). *Kentleşmenin toplumsal boyutları: Adıyaman örneği*. Ankara: Ütopya Yayınevi.

- Mills, J., & Birks, M. (2014). *Qualitative methodology: A practical guide*. Thousand Oaks: Sage Publications.
- Morva, O. (2017). Chicago Sosyoloji Okulu'nun Etnografik mirasını yeniden okumak: Dijital etnografi çağında sembolik etkileşimcilik. *Moment Dergi*, 4(1), 135-154.
- Nacak, İ. (2017). Kent sosyolojisinde temel kavramlar. *K. Alver içinde, Kent Sosyolojisi*, 99-118.
- Negiz, N. (2017). Kentlerin tarihsel sürdürülebilirliğinde kültürel miras: önemi ve değeri üzerine düşünmek. *Akademia Doğa ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 3(1), 159-172.
- Neuman, W. L. (2007). *Basics of Social Research: Qualitative and Quantitative Approaches* (3rd ed.). Pearson.
- Neuman, W. L. (2012). *Toplumsal araştırma yöntemleri: Nicel ve nitel yaklaşımlar I-II*. Cilt (5. Basım). İstanbul: Yayın Odası.
- Nişancı, R., Yıldırım, V., & Çolak, H. E. (2010). Coğrafi bilgi sistem uygulamaları. *Bilim ve Teknik*, 514, 58-63.
- Odabaşı, Y. (1999). Anket yöntemi. *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri içinde* ed. Ali Atıf Bir. Eskişehir: TC Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Oğur, R., & Tekbaş, Ö. F. (2003). Anket nasıl hazırlanır?. *Sted*, 12(9), 336-340.
- Öktem, B. (2011). İstanbul'da neoliberal kentleşme modelinin sosyo-mekansal izdüşümleri. *İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, (44), 23-40.
- Osborne, N., & Grant-Smith, D. (2021). In-depth interviewing. In *Methods in urban analysis* (pp. 105-125). Singapore: Springer Singapore.
- Plano Clark, V. L. (2017). Mixed methods research. *The Journal of Positive Psychology*, 12(3), 305-306.
- Saçlı, A. (2019). Türkiye'de kentsel yoksulluk olgusu üzerine bir değerlendirme. *Türkiye Siyaset Bilimi Dergisi*, 2(2), 1-21.
- Sagiroglu, S., & Sinanc, D. (2013, May). Big data: A review. In *2013 international conference on collaboration technologies and systems (CTS)* (pp. 42-47). IEEE.
- Şimşek, A. (2018). Araştırma modelleri. Ali Şimşek (Ed.). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri içinde* (80106). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Strauss, A., & Corbin, J. (1990). *Basics of qualitative research: Grounded theory procedures and techniques*. Newbury Park, C. A.: Sage Publications.
- Tatlidil, E. (1992). Kent sosyolojisi kuram ve kavramlar. *Sosyoloji Dergisi*, (3), 25-44.
- Tatlidil, E. (2009). Kent ve kentli kimliği; İzmir örneği. *Ege Akademik Bakış Dergisi*, 9(1), 319-336.
- Tecim, V. (2008). *Coğrafi bilgi sistemleri: Harita tabanlı bilgi yönetimi*. İzmir: Renk Form Ofset Matbaacılık.
- Tekin, H. H. (2006). Nitel araştırma yönteminin bir veri toplama tekniği olarak derinlemesine görüşme. *İstanbul University Journal of Sociology*, 3(13), 101-116.
- Tosun, E. K. (2017). Sürdürülebilirlik bağlamında ekolojik kent söylemi. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(4), 169-189.
- Turoğlu, H. (2016). *Coğrafi bilgi sistemlerinin temel esaslar*. İstanbul: Çantay Yayınları.
- Uslu, F., & Demir, E. (2023). Nitel bir veri toplama tekniği: Derinlemesine görüşme. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 40(1), 289-299.
- Vartanian, T. P. (2010). *Secondary data analysis*. Oxford University Press.
- Wirth, L. (1938). Urbanism as a way of life. *American journal of sociology*, 44(1), 1-24.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (6. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

- Yu, D., & Fang, C. (2023). Urban remote sensing with spatial big data: A review and renewed perspective of urban studies in recent decades. *Remote Sensing*, 15(5), 1307.
- Tuna, M. (2024). Çevre ve sosyoloji. İçinde *Cumhuriyetin 100. Yılında Çevre ve Toplum Endişe De Var, Umut Da*, Ankara: Eğitim Yayınevi, 73-91.
- Creswell, J.W. (2023). *Nitel araştırmacılar için 30 temel beceri* (Çev Edt: Özcan, H.) Ankara: Anı yayıncılık.
- Sart, G. (2017). Fenomenoloji ve yorumlayıcı fenomenolojik analiz. In F. N. Seggie & Y. Bayyurt (Eds.), *Nitel araştırma yöntem, teknik, analiz ve yaklaşımları* (70-81). Ankara: Anı yayıncılık.

Bölüm 3

KENTLERİN YAPISI, ORGANİZASYONU VE TOPLUMSAL DÖNÜŞÜMÜ

Nuriye ÇELİK¹

Derya ŞAHİN²

Giriş

Kentlerin yapısı, organizasyonu ve toplumsal dönüşümü, günümüzde yeniden tanımlanan mekânsal ilişkilerle anlamlandırılmaya çalışılmaktadır. Son beş yılda kent sosyolojisi yazını, Lefebvre'nin mekânın üretimi yaklaşımını genişleterek, kentleşmeyi kapitalizmin çok ölçekli ve “gezegensel” bir örgütlenme biçimi olarak kavramsallaştırmaktadır (Tonucci, 2024; Schmit, 2022). Bu çerçevede kent, yalnızca yoğun yapılaşmış bir yerleşim alanı değil; lojistik ağlardan dijital altyapılara, gündelik yaşam pratiklerinden yönetim biçimlerine uzanan karmaşık bir sosyo-mekânsal form olarak ele alınmaktadır.

Kentlerin yapısı, organizasyonu ve toplumsal dönüşümü, günümüzde kentleşme süreçlerinin yalnızca fiziksel genişleme veya nüfus artışıyla açıklanamayacağını; bunun yerine ekonomik yeniden yapılanma, küresel kapitalizmin mekânsal etkileri, dijital altyapılar ve toplumsal hareketlilik gibi çok katmanlı dinamikler üzerinden değerlendirilmesi gerektiğini göstermektedir. Kent, bu nedenle, sosyolojik açıdan hem maddi üretimin hem de kültürel, politik ve teknolojik ilişkilerin kesiştiği karmaşık bir sosyal mekân olarak ele alınmaktadır. Son beş yılda yapılmış çalışmalar, küresel kentleşme süreçlerinin uluslararası bir yapıya büründüğünü ve “gezegensel kentleşme” tartışmalarının belirginleştiğini ortaya koymaktadır (Brenner & Katsikis, 2020). Kent artık yalnızca belirli bir coğrafi

¹ Doç. Dr., Sinop Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, nuriyesenelcelik@gmail.com
ORCID iD: 0000-0001-6368-1956

² Doç. Dr., Sinop Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, deryasahin@sinop.edu.tr
ORCID iD: 0000-0003-3640-021X

karşı mekânsal adalet, göç ve çeşitlilik bağlamında kapsayıcı kent yurttaşlığı, dijitalleşmeyle dönüşen kamusalılık ve barınma, ulaşım, yeşil alan, güvenlik ve temsil gibi temel hakların yeniden yorumlanması. Bu bağlamda kent, artık yalnızca altyapı, imar ve ekonomik kalkınmanın konusu değil; aynı zamanda sosyal adalet, demokratik katılım ve kolektif yaşamın niteliğini belirleyen temel bir siyasal mesele hâline gelmiştir. Sonuç olarak 21. yüzyıl kentinin geleceği, teknik planlama kararlarından çok daha fazlasına bağlıdır: Kent mekânının kimler tarafından ve nasıl üretileceği, hangi toplumsal grupların kentsel kararlara erişebileceği, kamusal alanın nasıl paylaşılacağı ve dijital dünyanın fiziksel mekânı nasıl dönüştürdüğü gibi sorular, kentsel siyasetin ana eksenini oluşturmaktadır. Kentleri daha yaşanabilir, adil, kapsayıcı ve dirençli kılmak için hem planlama disiplininin hem de sosyal bilimlerin çok katmanlı ve eleştirel bir bakış açısıyla birlikte çalışması gerekmektedir. Böylece kent yalnızca ekonomik bir makine değil; toplumsal eşitlik, dayanışma ve demokratik katılım için bir ortak yaşam alanı olarak yeniden tahayyül edilebilir.

KAYNAKÇA

- Adilhan, Ö., & Ünverdi, L. (2018). Kentsel yenileme sürecinde kentsel tasarımın önemi: Aydın-Söke örneği. *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(1), 226–261.
- Aksoy, A., & Robins, K. (2011). Istanbul: Cool or Arabesque? In D. Göktürk, L. Soysal, & İ. Türeli (Eds.), *Istanbul: Living in a global city* (pp. 227–240). Routledge.
- Alexander, C., Ishikawa, S., & Silverstein, M. (1977). *A pattern language: Towns, buildings, construction*. Oxford University Press.
- Alpman, P. S. (2019). Mekân, kimlik, sınıf: Farklar neden bir arada barınamazlar? *İdeal-Kent*, 26(10), 373–401. <https://doi.org/10.31198/idealkent.519245>
- Arslan, H. (2013). Kentsel dönüşüm ve sosyal dışlanma: Narlıdere kentsel yenileme projesinin sosyal dışlanma ekseninde incelenmesi. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 16(1), 1–45.
- Atkinson, R. (2003). Domestication by cappuccino or a revenge on urban space? Control and empowerment in the management of public spaces. *Urban Studies*, 40(9), 1829–1843.
- Avcıoğlu, S. (2016). Tarihi çevrelerde kentsel koruma ve kentsel yenileme eğilimleri: Yasal ve yönetsel çerçeve. *Kent Araştırmaları Dergisi*, 7(20), 698–719.
- Aydın, K., Karaboğa, H. A., Yıldız, N. G., & Özalp, H. (2025). Kuşaklararası sosyal hareketlilik: Temel kavramlar, ölçme yöntemleri ve karşılaştırmalı sosyal hareketlilik araştırmaları. *SDE Akademi Dergisi*, 5(1), 1–50.
- Balaban, O. (2012). The negative effects of construction boom on urban planning and environment in Turkey: Unraveling the role of the public sector. *Habitat International*, 36(1), 26–35.
- Bartu Candan, A., & Kolluoğlu, B. (2008). Emerging spaces of neoliberalism: A gated town and a public housing project in Istanbul. *New Perspectives on Turkey*, 39, 5–46.

- Bayraktutan, Y., Akbulut, F., & Özbilgin, M. (2016). Mekânsal ayrışma: İktisadi dinamikleri ve Türkiye üzerine bir değerlendirme. *Journal of International Social Research*, 9(43), 541–556.
- Berghauser Pont, M., & Haupt, P. (2023). *Spacematrix: Space, density and urban form* (Rev. ed.). TU Delft Open. <https://doi.org/10.59490/mg.38>
- Bibri, S. E. (2021). Data-driven smart sustainable cities: A conceptual framework. *Sustainable Cities and Society*, 74, 103210.
- Bilsel, C. (2018). Kentsel mekânların yeniden üretiminde kentsel morfoloji ve kent mimarlığı yaklaşımı: Paris örneği. In *Türkiye Kentsel Morfoloji Ağı II. Sempozyumu bildiriler kitabı* (pp. xx–xx). Türkiye Kentsel Morfoloji Ağı.
- Bradlow, B. (2024). Urban social movements and local state capacity. *World Development*, 176, 106478.
- Brenner, N., & Katsikis, N. (2020). Operational landscapes: Hinterlands of the global urban age. *Urban Studies*, 57(4), 889–914.
- Castells, M. (1996). *The rise of the network society*. Blackwell.
- Castells, M. (2012). *Networks of outrage and hope: Social movements in the Internet age*. Polity.
- Çelik Gönültaş, A., & Gönültaş, T. (2021). Gecekondu bölgelerinde mekânsal eşitsizlik ve sosyal dışlanma: Karşılaştırmalı bir değerlendirme. *Toplum ve Bilim*, 155(2), 45–72.
- Couch, C., Fraser, C., & Percy, S. (2003). *Urban regeneration in Europe*. Blackwell.
- De Souza, M. L., & de Vincent, C. E. (2018). Social justice and educational inequality in Latin American cities. *Urban Education*, 53(9), 1073–1091. <https://doi.org/10.1177/0042085917735750>
- Demir, E. (2023). Uluslararası göç teorileri üzerine sosyoekonomik bir değerlendirme. *Turkish Academic Research Review*, 8(4), 1407–1428.
- Demir, E. (2025). Göç sosyolojisi: Göç, göç çeşitleri, sebepler ve etkiler. *Turkish Academic Research Review*, 10(2), 471–484. <https://doi.org/10.30622/tarr.1548522>
- Denton, N. A., & Massey, D. S. (1993). *American apartheid: Segregation and the making of the underclass*. Harvard University Press.
- Dinçer, İ. (2011). The impact of neoliberal policies on historic urban space: Areas of urban renewal in Istanbul. *International Journal of Urban and Regional Research*, 35(6), 1307–1331. Taylor & Francis Online
- Eraydın, A. (2008). *Globalization, urbanization and urban transformation*. Routledge.
- Erden, G. (2016). Ülkemize gelen mülteci çocukların Türkiye’deki eğitim-öğretim sistemine dahil olması nasıl gerçekleşiyor? *Nesne: Psikoloji Dergisi*, 4(8), 277–289.
- Erdoğan, M. M. (2015). *Türkiye’deki Suriyeliler: Toplumsal kabul ve uyum*. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Erman, T. (2016). Formalization by the state, re-informalization by the people: A gecekondu transformation housing estate as site of multiple discrepancies. *International Journal of Urban and Regional Research*, 40(2), 425–440.
- Eyidiker, U. (2021). Kentsel dönüşüm–kentsel yenileme ayrımı ve Türkiye’de kentsel dönüşüm. *PESA International Journal of Social Studies*, 7(2), 96–110.
- Fainstein, S. (2010). *The just city*. Cornell University Press.
- Fainstein, S., & Campbell, S. (Eds.). (2012). *Readings in planning theory* (3rd ed.). Wiley-Blackwell.

- Fenster, T. (2005). The right to the gendered city: Different formations of belonging in everyday life. *Journal of Gender Studies*, 14(3), 217–231.
- Florida, R. L. (2017). *The New Urban Crisis: How Our Cities Are Increasing Inequality, Deepening Segregation, and Failing the Middle Class — And What We Can Do About It*. New York: Basic Books.
- Glasmeier, A. K., & Farrigan, T. (2004). *Living Wage Calculator-Methodology and Data Documentation*. Cambridge, MA: MIT. (Çevrim içi) <https://livingwage.mit.edu/>
- Glick Schiller, N. (2018). Theorising transnational migration in our times. *Nordic Journal of Migration Research*, 8(4), 201–212.
- Hall, P. (1988). *Cities of tomorrow: An intellectual history of urban planning and design since 1880*. Blackwell.
- Hall, P. (2014). *Cities of tomorrow: An intellectual history of urban planning and design since 1880* (4th ed.). Wiley-Blackwell.
- Harvey, D. (1973). *Social justice and the city*. Edward Arnold.
- Harvey, D. (1989). *The urban experience*. Johns Hopkins University Press.
- Harvey, D. (2017). The right to the city. In E. F. Isin & P. Nyers (Eds.), *Citizenship between past and future* (pp. 465–482). Routledge. (Original work published 2008)
- Healey, P. (1997). *Collaborative planning: Shaping places in fragmented societies*. Macmillan.
- Innes, J. E., & Booher, D. E. (2010). *Planning with complexity: An introduction to collaborative rationality for public policy*. Routledge.
- Jacobs, J. (1961). *The death and life of great American cities*. Random House.
- Juhila, K., & Perälä, R. (2024). Seeking spatial justice in urban renewal processes. *Social Inclusion*, 12(1), 160–171.
- Karadeniz, B. (2020). Şehir planlamada bir yöntem olarak kent morfolojisi: Görele. (Yayımlanmamış doktora tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Keleş, R. (2015). *Kentbilim terimleri sözlüğü* (8. baskı). İmge Kitabevi.
- Kern, L. (2021). *Feminist city: Claiming space in a man-made world*. Verso.
- Keyder, Ç. (1999). *Istanbul: Between the global and the local*. Rowman & Littlefield.
- Kühn, M. (2015). Peripheralization: Theoretical concepts explaining socio-spatial inequalities. *European Planning Studies*, 23(2), 367–378.
- Kümbül Güler, B., Özsoy Özmen, A., & Sarıipek, D. B. (2015). İç göç ve kent ile bütünleşme: Kocaeli ili alan araştırması. *Sosyal Güvenlik Dergisi*, 5(2), 37–69.
- Kuyucu, T., & Ünsal, Ö. (2010). Urban transformation as state-led property transfer: An analysis of two cases of urban renewal in Istanbul. *Urban Studies*, 47(7), 1479–1499.
- Lale, L. (2022). Suriye göçünün Türkiye'nin kentleşme süreçlerine etkileri: Gaziantep kenti örneği. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 9(4), 75–96.
- Larkham, P. J. (2020). Morphology, planning and urban change. In V. Oliveira (Ed.), *Urban morphology: An introduction to the study of the physical form of cities* (pp. 173–189). Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-030-49259-7_10
- Lees, L., Slater, T., & Wyly, E. (2008). *Gentrification*. Routledge.
- Lefebvre, H. (1974). *La production de l'espace*. Anthropos.
- Lefebvre, H. (1991). *The production of space* (D. Nicholson-Smith, Trans.). Blackwell. (Original work published 1974)
- Lefebvre, H. (1996). *Writings on cities* (E. Kofman & E. Lebas, Eds.). Blackwell. (Original essays published 1960s–1970s)

- Levitt, P., & Glick Schiller, N. (2004). Conceptualizing simultaneity: A transnational social field perspective on society. *International Migration Review*, 38(3), 1002–1039.
- Lovering, J., & Türkmen, H. (2011). Bulldozer neo-liberalism in Istanbul: The state-led construction of property markets and the displacement of the urban poor. *International Planning Studies*, 16(1), 73–96.
- Lynch, K. (1960). *The image of the city*. MIT Press.
- Marcuse, P. (1985). Gentrification, abandonment, and displacement: Connections, causes, and policy responses in New York City. *Journal of Urban and Contemporary Law*, 28, 195–240.
- Marcuse, P., & Madden, D. (2024). *In defense of housing: The politics of crisis* (Rev. ed.). Verso Books. Verso
- Marmasan, D. (2014). Bir mekânsal ayrışma modeli olarak modern gettolaşma: Televizyon reklamları üzerine bir inceleme. *Global Media Journal: TR Edition*, 5(9), 1–24.
- Massey, D. (1994). *Space, place, and gender*. University of Minnesota Press.
- Melucci, A. (1996). *Challenging codes: Collective action in the information age*. Cambridge University Press.
- Michel, B. (2024). Arts and culture in the city: Peripheral centrality, cultural vitality, and urban change in inner suburbs. *Cities*, 150, 104983. <https://doi.org/10.1016/j.cities.2024.104983> Verso
- Mitchell, D. (2003). *The right to the city: Social justice and the fight for public space*. Guilford Press.
- Mouffe, C. (2005). *On the political*. Routledge.
- Mülteci Çocuklar Arasında Okul Terkini Anlamak: İstanbul Esenyurt örneğinde engeller, zorluklar ve fırsatlar – Final raporu. (2022, Ocak). Save the Children Türkiye Ülke Ofisi. Okula Dönüş
- Newman, K., & Wyly, E. K. (2006). The right to stay put, revisited: Gentrification and resistance to displacement in New York City. *Urban Studies*, 43(1), 23–57.
- Öncü, A. (2007). The politics of Istanbul's Ottoman heritage in the era of globalism. In H. Wimmen, F. Mermier, & B. Drieskens (Eds.), *Cities of the South: Citizenship and social exclusion in the 21st century* (pp. xx–xx). Saqi Books. ayseoncu.com
- Ozturk, A. (2025). Göç hikâyeleri: Sinema perdesinde yaşamak. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 12(1), 58–81.
- Pazarlıoğlu, M. V. (2007). İzmir örneğinde iç göçün ekonometrik analizi. *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 14(1), 121–135.
- Peck, J., & Tickell, A. (2002). Neoliberalizing space. *Antipode*, 34(3), 380–404.
- Ren, X. (2021). The peripheral turn in global urban studies. *South Asia Multidisciplinary Academic Journal*, 23. <https://doi.org/10.4000/samaj.7096> DergiPark
- Sarkar, S., Cottineau-Mugadza, C., & Wolf, L. J. (2024). Spatial inequalities and cities: A review. *Environment and Planning B: Urban Analytics and City Science*, 51(7), 1391–1407. <https://doi.org/10.1177/23998083241263422>
- Sassen, S. (1991). *The global city: New York, London, Tokyo*. Princeton University Press.
- Save the Children Türkiye Ülke Ofisi. (2022). *Mülteci çocuklar arasında okul terkini anlamak: İstanbul Esenyurt örneğinde engeller, zorluklar ve fırsatlar – Final raporu*. Save the Children.
- Schmid, C. (2022). *Henri Lefebvre and the theory of the production of space*. Verso.
- Scott, J. C. (1998). *Seeing like a state: How certain schemes to improve the human condition have failed*. Yale University Press.

- Sevtsuk, A., Basu, R., Halpern, D., Hudson, A., Ng, K., & de Jong, J. (2022). A tale of two Americas: Socio-economic mobility gaps within and across American cities before and during the pandemic. *Cities*, 131, 104006. <https://doi.org/10.1016/j.cities.2022.104006>
- Sheller, M., & Urry, J. (2006). The new mobilities paradigm. *Environment and Planning A*, 38(2), 207–226.
- Smith, N. (1996). *The new urban frontier: Gentrification and the revanchist city*. Routledge.
- Soja, E. W. (2010). *Seeking spatial justice*. University of Minnesota Press.
- Storper, M., & Scott, A. J. (2020). Revisiting the global city. *Environment and Planning A: Economy and Space*, 52(1), 3–24.
- Su, Y., Hu, M., & Wu, Y. (in press). Inclusive urban renewal: Housing demolition and gentrification. *Cities*. Advance online publication. <https://doi.org/10.1016/j.cities.2025.106491>
- Sykes, H., & Roberts, P. (2000). *Urban regeneration: A handbook*. Sage.
- Tekeli, İ. (2009). *Cumhuriyet'in belediyeçilik öyküsü (1923–1990)*. Tarih Vakfı.
- Toktogulov, B., & Eshnazarova, A. (2021). Bağımsızlık sonrası dönemde iç ve dış göçün Bışkek kentinde ortaya çıkan mekânsal ayrışma üzerindeki etkileri. *Alinteri Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1), 51–65. <https://doi.org/10.30913/alinterisosbil.932699>
- Tonucci, J. (2024). Book review of: Schmid, Christian (2022): *Henri Lefebvre and the theory of the production of space*. *Raumforschung und Raumordnung | Spatial Research and Planning*, 82(x), 1–3. <https://doi.org/10.14512/rur.2248> rur.oekom.de
- Touraine, A. (1981). *The voice and the eye: An analysis of social movements*. Cambridge University Press.
- Tufekci, Z. (2017). *Twitter and tear gas: The power and fragility of networked protest*. Yale University Press.
- TÜİK. (2022). *İç göç istatistikleri, 2021* (No. 45869). Türkiye İstatistik Kurumu. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=İc-Goc-Istatistikleri-2021-45869>
- Tura, N., & Ojanen, V. (2022). Sustainability-oriented innovations in smart cities: A systematic review and emerging themes. *Cities*, 126, 103716. Taylor & Francis Online
- Türkün, A. (2011). Urban regeneration and hegemonic power relations: The case of Sulu-kule, Istanbul. *International Planning Studies*, 16(1), 41–60. IDEAS/RePEc
- UN-Habitat. (2020). *World cities report 2020: The value of sustainable urbanization*. United Nations.
- Ünlü, T. (2024). Kentsel morfoloji ve planlama: Hermann Jansen'in planlama anlayışına yönelik bir çözümleme. *GRID Mimarlık, Planlama ve Tasarım Dergisi*, 7(1), 154–183.
- Urban Refugees of Marmara. (2022). *Urban refugees of Marmara: Report on the situation of refugees in the Marmara region*. Marmara Municipalities Union. <https://mbbkulturyayinlari.com/urban-refugees-of-marmara-process-management-of-municipalities>
- Uzun, N. (2005). The impact of urban renewal and gentrification on urban fabric: Three cases in Turkey. *Journal of Housing and the Built Environment*, 20(1), 69–84. Academia+1
- Vaghefi, S. (2014). Devlet ve diaspora çıkmazında feminizm: Türkiye'deki İranlı sığınmacı kadınların toplumsal dışlanma ve gündelik direniş deneyimleri. *Fe Dergi*, 6(2), 51–61. http://cins.ankara.edu.tr/12_5.html

- Wacquant, L. (2007). Territorial stigmatization in the age of advanced marginality. *Thesis Eleven*, 91(1), 66–77. <https://doi.org/10.1177/0725513607082003>
- Wacquant, L. (2008). *Urban outcasts: A comparative sociology of advanced marginality*. Polity.
- Wilson, W. J. (1987). *The truly disadvantaged: The inner city, the underclass, and public policy*. University of Chicago Press.
- Zhang, Y., Xu, F., Chen, L., Yuan, Y., Evans, J. A., Bettencourt, L. M. A., & Li, Y. (2024). Counterfactual mobility network embedding reveals prevalent accessibility gaps in U.S. cities. *Humanities and Social Sciences Communications*, 11(1), Article 53. <https://doi.org/10.1057/s41599-023-02570-5>
- Zuboff, S. (2023). The age of surveillance capitalism. In C. Calhoun, J. Gerteis, J. Moody, S. Pfaff, & I. Virk (Eds.), *Social theory re-wired* (3rd ed., pp. 203–213). Routledge.

Bölüm 4

KÜLTÜR, KİMLİK VE KENT YAŞAMI

Murat ŞAHİN¹

Giriş

Toplum denilen varlık, iletişim ve etkileşim üzerine kurulu bir yapıdır. Tarih boyunca insanoğlu, gereksinimlerini karşılamak amacıyla diğer insanlarla iletişim ve etkileşim halinde olmuştur. Çünkü yaşam, insanoğlunun bir canlı olarak varlığını sürdürebilmesi için toplumsal bir yaşantının içerisinde yer almasını gerekli kılmaktadır. Bu anlamda insan topluluğunun başlangıcı, insan doğası ve gereksinimlerinin niteliğidir (Park & Burgess, 2020). İnsanın gereksinimleri ve bu gereksinimleri karşılayabilme çabası toplum denilen yapının ortaya çıkmasına vesile olmuştur. Toplum denilen yapı, mekânsal bir ilişki olarak sosyolojide basitten karmaşığa kırsal (köy) ile kent olmak üzere genel olarak iki kısımda incelenmektedir. Modern toplum kırsal yaşantıyı da kent hayatının bir uzantısı haline getirmekte ve bu yönüyle herkes kent hayatının doğrudan veya dolaylı bir parçası olmaktadır. Dolayısıyla günümüz kentleri ve kent hayatı çok boyutlu ve karmaşık bir dünyayı temsil etmektedir.

Sosyolojik anlamda kent, mekân, zaman ve ilişkinin bileşkesi üzerine inşa edilmiştir. Bütün kentler belli bir coğrafi mekânda kurulmuştur. Mekân her ne kadar statik bir kavram gibi duruyorsa da insanın doğayla ve sosyal çevresiyle olan ilişkisi neticesinde kent hayatı, değişen, gelişen, dönüşen bir süreci ifade etmektedir. Buna göre zaman, kent hayatının dinamik olduğunu vurgulamaktadır. Ancak bütün bu süreç içerisinde kent hayatına ilişkin bazı temel varsayımlar bulunmaktadır. Bu varsayımların başında, kent hayatı insanın bireysel olarak varlığını sürdürdüğü, toplumsal bir yaşam alanı olarak kabul edilmektedir.

¹ Doç. Dr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, murat.sahin@omu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-9025-1860

KAYNAKÇA

- Adorno, T. W. (1991). *The Culture Industry: Selecte Dessays On Mass Culture*. Routledge.
- Appadurai, A. (1996). *Modernity At Large: Culturel Dimensions Of Globazition*. Minneapolis: University Of Minnesota Press.
- Assmann, J. (2011). *Cultural Memory An Dearly Civilization: Writing, Remembrance, And Political Imagination*. Cambridge University Press.
- Bauman, Z. (2001). *Community: Seeking Safetyın An Insecure World*. Cambdridge: Politypress.
- Bauman, Z. (2018). *Bireyselleşmiş Toplum*, (Çeviren: Y. Alogan). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Berry, J. W. (2005). Acculturation: Living Successfully In Two Cultures. *International Journal Of Intercultural Relations*, 29(6), 697-712.
- Bianchini, F.,& Parkinson, M. (Eds.). (1993). *Cultural Policy And Urban Regeneration: The West European Experience*. Manchester University Press.
- Bourdieu, P. (1984). *Distinction: A Social Critique Of Thejudgement Of Taste*. Harvard Universitypress.
- Castells, M. (2000). *The Rise Of The Network Society*. Oxford: Blackwell.
- Castells, M. (2004). *The Network Society: A Cross-Culturalperspective*. Edward Elgar Publishing.
- Castells, M. (2010). *Thepower Of İdentity*. Wiley-Blackwell.
- Castells, M. (2010b). *Therise Of The Network Society* (2nd Ed.). Wiley-Blackwell.
- Comunian, R. (2011). Rethinking The Creativitycity: The Role Of Complexity, Networks And İnteractions In The Urban Creative Economy. *Urban Studies*, 48(6), 1157–1179. <https://doi.org/10.1177/0042098010370626>
- Durkheim, E. (1992). *İntihar*, (Çeviri: Ö. Ozankaya). Ankara: İmge Kitabevi.
- Evans, G. (2009). Creative Cities, Creative Spaces And Urban Policy. *Urban Studies*, 46(5-6), 1003–1040. <https://doi.org/10.1177/0042098009103853>
- Featherstone, M. (2007). *Consumer Culture And Postmodernism* (2nd Ed.). Sage.
- Florida, R. (2002). *The Rise Of The Creative Class*. New York: Basic Books.
- Giddens, A. (1991). *Modernity And Self-İdentity: Self And Society İn Thelate Modern Age*. Stanford University Press.
- Görmez, K. & Başarmak, H. I. B. (2023). *Kent Okumaları*. Ankara: İmge Yayınları.
- Gündoğan, A. O. (2005). Türkiyelilik ve Çokkültürlülük. M. Çağatay Özdemir (Editör), *Çok Kültürlülük ve Türkiyelilik*, (ss.108-114). Ankara: Tek Ağaç Yayınları.
- Halbwachs, M. (1992). *On Collective Memory*. University Of Chicago Press.
- Hall, S. (1992). Thequestion Of Cultural Identity. In S. Hall, D. Held& T. McGrew (Eds.), *Modernity And Its Futures* (pp. 274-316). Cambridge: Politypress.
- Hall, S. (1997). *Representation: Cultural Representationsand Signifying Practices*. London: Sage.
- Harvey, D. (1989). *Thecondition Of Postmodernity: An Enquiry Into Theorigins Of Culturalchange*. Blackwell.
- Harvey, D. (1996). *Justice, Natureand The Geography Of Difference*. Blackwell.
- Harvey, D. (2005). *A Briefhistory Of Neoliberalism*. Oxford University Press.

- Harvey, D. (2008). *The Condition Of Postmodernity: An Enquiry Into The Origins Of Cultural Change*. Blackwell.
- Hayta, Y. (2016). *Küreselleşme, Kentsel Yaşam ve Kent Kültürü Algısı: İzmir Örneği*. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Hesmondhalgh, D. (2013). *The Cultural Industries* (3rd Ed.). Sage.
- Kymlicka, W. (1995). *Multicultural Citizenship: A Liberal Theory Of Minority Rights*. Oxford: Oxford University Press.
- Landry, C. (2008). *The Creativecity: A Toolkitfor Urban Innovators* (2nd Ed.). Earthscan.
- Lash, S., & Urry, J. (1994). *Economies Of Signs And Space*. Sage.
- Lefebvre, H. (1991). *The Production Of Space*. Blackwell.
- Lefebvre, H. (2014). *Mekânın Üretimi* (Çev. I. Ergüden). İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Malinowski, B. (1990). *İnsan Ve Kültür*, (Çeviren: F. Gümüş). Ankara: V Yayınları.
- Mutlu, A. (2020). *Kenti Anlamak Kent Kültürü Sorunu Ve Politikası*. Ankara: Palme Yayınevi.
- Parekh, B. (2006). *Rethinking Multiculturalism: Cultural Diversity And Political Theory*. Palgrave Macmillan.
- Park, R. E. & Burgess, E. W. (2020). *Şehir Kent Ortamındaki İnsan Davranışlarının Araştırılması Üzerine Öneriler*, (Çeviren: P. K. Kayalığil). Ankara: Heretik Yayınları, 4. Baskı.
- Pratt, A. C. (2008). Creative Cities: The Cultural Industries And The Creative Class. *Geografiska Annaler: Series B, Human Geography*, 90(2), 107–117. <https://doi.org/10.1111/j.1468-0467.2008.00281.x>
- Putnam, R. D. (2000). *Bowling Alone: The Collapse And Revival Of American Community*. New York: Simon & Schuster.
- Relph, E. (1976). *Place And Placelessness*. Pion.
- Ritzer, G. (2010). *Globalization: The Essentials* (2nd Ed.). Wiley-Blackwell.
- Rüstem, E. (2010). *Kentleşme Ve Sosyal Değişme*. Ankara: Bilimadamı Yayınları, 3. Baskı.
- Sandercock, L. (2003). *Cosmopolis II: Mongrelcities Of The 21st Century*. Continuum.
- Sassen, S. (2001). *The Globalcity: New York, London, Tokyo* (2nd Ed.). Princeton University Press.
- Scott, A. J. (2000). *The Cultural Economy Of Cities: Essays On The Geography Of Image-Producing Industries*. Sage.
- Simmel, G. (2009). *Metropol Ve Zihinsel Hayat* (Çev. K. Canatan). İstanbul: Hayalperest Yayınevi.
- Soja, E. W. (1996). *Third Space: Journeys To Los Angeles And Other Real-And-Imagined Places*. Blackwell.
- Storey, J. (2000). *Popüler Kültür Çalışmaları Kuramlar Ve Metotlar*, (Çeviren: K. Karşahin). İstanbul: Babil Yayınları.
- Tekeli, İ. (2011). *Kent, Kent Hakları, Kentleşme Ve Kentsel Dönüşüm Yazıları*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Urry, J. (2000). *Mekânları Tüketmek*, (Çeviri: R. G. Ögdül). İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 3. Basım.
- Varol, E. (2016). *Kent Kültürü Özelinde Alışveriş Merkezleri ve Tüketim Toplumu İlişkisi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Halkla İlişkiler ve Tanıtım

- Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Vertovec, S. (2007). *Super-Diversity And Its Implications. Ethnic And Racial Studies*, 30(6), 1024-1054.
- Wacquant, L. (2008). *Urban Outcasts: A Comparative Sociologu Of Advanced Marginality*. Cambridge: Politypress.
- Weber, M. (2012). *Şehir, Modern Kentin Oluşumu*, (Çeviren: M. Ceylan). İstanbul: Yarın Yayınları.
- Zukin, S. (1995). *The Cultures Of Cities*. Blackwell.

Bölüm 5

KENTLEŞME, TOPLUMSAL DEĞİŞME VE TOPLUMSAL HAREKETLER

Hatice ÖZER¹

GİRİŞ

İnsanoğlunun yerleşik hayata geçmesiyle fiziksel açıdan büyüklüğü, demografik açıdan yoğunluğu ve aynı zamanda toplumsal açıdan farklı özelliklere sahip yapılanmasıyla bir yerleşim birimi olarak kent, son dönemde çeşitli dinamikleri, değişimleri ve sorunsallarıyla dikkat çekmektedir. Kent, bir yerleşim biçimi olarak ilk çağlardan başlayarak insanın doğal çevreyle etkileşimi içinde önemli bir aşamayı oluşturmuştur. Günümüz kenti, geçmişteki toplumların yapısından farklı özellikler taşıyan toplumsal yapının özelliklerini yansıtmaktadır. Bu anlamda günümüzün kent olgusu önceki yerleşim biçimlerinden farklı kültürel, siyasal, ekonomik ve toplumsal boyutlarıyla çeşitlilik göstermektedir. Kentler tarımla uğraşan kırsal alanlardaki nüfusun büyük oranda tarım dışı ihtiyaç fazlası sanayi üretimi yaptığı yerleşim yerleridir, kentleşme ise bu yerleşim yerlerinin ortaya çıkış sürecini ifade eder (Nas, 2021: 5). Kent içerik ve özellikleri bakımından dönemsel farklılar göstermesinin yanı sıra farklı disiplinler ve kuramların kent açıklamalarında da farklılıklar bulunabilmektedir.

İnsanlık tarihinde bitki ve hayvanların ehlileştirilerek tarımın başlaması ilk büyük değişimi meydana getirmiş, toprağa yerleşmeyi mümkün kılmıştır. Tarımın başlamasıyla nüfus belli bir yerde toplanmış ve yoğunluk kazanmıştır. Buradaki ilk yerleşme düzeninin ardından medeniyetlerin tarihleri ile şehirlerin tarihinin paralel olduğu söylenebilir. Ayrıca dünyanın her yerinde şehirler parçası oldukları feodal ya da modern toplumun kendine has karakteristiklerini taşımışlardır ve

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Uşak Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, Uygulamalı Sosyoloji AD, hatice.ozer@usak.edu.tr, ORCID iD 0000-0002-3937-3694

Kaynakça

- Andretta, M., Piazza, G., & Subirats, A. (2015). Urban dynamics and social movements. In D. Della Porta & M. Diani (Eds.), *The Oxford handbook of social movements* (ch. 62). Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780199678402.013.62>
- Aron, R. (1994). *Sosyolojik düşüncenin evreleri* (K. Alemdar, Çev.; 3. baskı). Bilgi Yayınevi.
- Begel, E. E. (1996). Kentlerin doğuşu. *Kent ve Kültürü*, Cogito Üç Aylık Düşünce Dergisi, 8, 7–16.
- Castells, M. (2006). *Enformasyon çağı: Ekonomi, toplum ve kültür. 2: Kimliğin gücü* (Çev. E. Kılıç; 1. bsk.). Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Çetinkaya, D. (2015). Tarih ve kuram arasında toplumsal hareketler. D. Çetinkaya (Ed.), *Toplumsal hareketler: Tarih, teori ve deneyim* (3. bsk., 25–71). İletişim Yayınları.
- Çetinkaya, D. (2024). Yapılar ve toplumsal hareketler. C. Özatalay (Ed.), *Toplumsal yapı: Türkiye’de eşitsizlik, tahakküm, değişim* (613–628). İletişim Yayınları.
- Çetinkaya, D. (2025). *Toplumsal hareketler: Tarih, teori ve deneyim*. (Video yayını). Erişim: 16 Temmuz 2025, YouTube: <https://www.youtube.com/watch?v=WcYcQVJVS-BY>
- Çımrın, Kökalan, F. (2010). Yeni toplumsal hareketler ve kentsel yaşam. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Elektronik Dergisi*, (2), 45–58.
- Çınar, Ö. (2019). *Arap Baharının Mısır üzerindeki etkisi* (Yüksek lisans tezi). Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli. Erişim: 17 Temmuz 2025, YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Çopuroğlu, C., & Çetin, N. B. (2010). Yeni sosyal hareketler paradigması bağlamında Türkiye’deki karşıt grupların karşılaştırılması. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 13(1), 67–100.
- Dede, A. (2018). *Talepkâr bir hareket olarak yeni toplumsal hareketler ve küresel toplumsal hareketler* (Doktora tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Ergün, D. (1979). 100 Soruda Sosyoloji El Kitabı, Gerçek Yayınevi.
- Ertan, A. K. (1999). Kentsel hareketlerden yeni toplumsal hareketlere: Castells’in sorgulanması ve Türkiye örnekleri. *Amme İdaresi Dergisi*, 32(3), 115–128.
- Giddens, A. (2013). *Sosyoloji* (C. Güzel, Hazırl.; 1. baskı). Kırmızı Yayınları.
- Giddens, A. (2020). *Modernliğin sonuçları* (E. Kuşdil, Çev.; 9. baskı). Ayrıntı Yayınları.
- Giddens, A., & Sutton, P. (2016). *Sosyoloji* (Senem Tüfekçioğlu, A. N. Durakbaşı & F. Karapehlivan Şenel, Hazırl.). Kırmızı Yayınları.
- Giddens, A., & Sutton, P. (2024). *Sosyolojide temel kavramlar* (Ö. Akkaya, Çev.; 4. baskı). Phoenix.
- Gökarp, Z. (1982). Köy ve şehir. A. Çay (Ed.), *Makaleler VII: Küçük Mecmuadaki Yazılar* (ss. 128–134). Kültür Bakanlığı.
- Göktuna Yaylacı, F. (2014). Toplumsal hareketler ve kuramsal yaklaşımlar. B. Kartal, B. Kümbetoğlu (Ed.), *Yeni toplumsal hareketler* (ss. 32–59), 3. Baskı, Anadolu Üniversitesi.
- Göle, N. (2000). *Melez desenler*. Metis Yayınları.
- Güllüpınar, Fuat, (2013), Kent Kuramları, Fadime Güneş (Ed.), *Kent Sosyolojisi* (ss.50–83), Atatürk Üniversitesi.
- Harvey, D. (2019). *Sosyal adalet ve şehir* (M. Morali, Çev.; 6. baskı). Metis Yayınları.

- Harvey, D. (2025). *Asi şehirler: Şehir hakkından kentsel devrime doğru* (A. D. Temiz, Çev.; 5. baskı). Metis Yayınları.
- Keleş, R. (1980). *Kentbilim terimleri sözlüğü*. TDK.
- Keleş, R. (1993). *Kentleşme politikası* (2. baskı). İmge Kitabevi.
- Kıray, M. B. (1998). *Kentleşme yazıları* (Toplu eserler, cilt 2). Bağlam Yayınları.
- Kıray, M. B. (1998a). Modern şehirlerin gelişmesi ve Türkiye'ye has bazı eğilimler. *Türk köz Erder (Haz.)*, *Kentleşme yazıları* (Toplu eserler, cilt 2, ss. 9–18). Bağlam Yayınları.
- Kıray, M. B. (1998b). Toplumsal değişme ve kentleşmede düşük gelirler. *Türk köz Erder (Haz.)*, *Kentleşme yazıları* (Toplu eserler, cilt 2, ss. 141–151). Bağlam Yayınları.
- Kongar, E. (2014). Mübeccel belik kıray. E. Kongar (Ed.), *Türk toplumbilimcileri I* (ss.421-447). Remzi Kitabevi.
- Koyuncu, A. (2011). Sosyoloji kuramlarında kent. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 25, 31–56. Erişim: 18 Temmuz 2025. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sefad/issue/16467/171819>
- Le Bon, G. (1997). *Kitleler psikolojisi*. Hayat Yayınları.
- Lefebvre, H. (2023). *Kentsel devrim* (S. Sezer, Çev.; 8. baskı). Sel Yayıncılık.
- Macionis, J.J. (2020). Sosyoloji, (V. Akan, Çev. Ed.; 13. Basımdan çeviri). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Marshall, G. (1999). *Sosyoloji sözlüğü* (O. Akınhay & D. Kömürcü, Çev.). Bilim ve Sanat.
- Nas, F. (2021). Kente ilişkin kuramlar: Klasik ve modern kuramcıların kent çözümlemeleri. Ü. Şentürk (Ed.), *Kent sosyolojisi üzerine senfonik okumalar* (ss. 73–95). Paradigma Akademi.
- Newman, M. D. (2016). *Sosyoloji: Günlük yaşamın mimarisini keşfetmek* (D.A. Arslan, Çev.; 3. baskı). Nobel Yayınları.
- Özer, İ. (2002). Toplumsal değişme/gelişme. İ. Sezal (Ed.), *Sosyolojiye giriş* (ss. 713–748). Martı Kitap.
- Özer, İ. (2013). Türkiye'de kent, kentleşme ve kentsel değişme. M. Zencirkıran (Ed.), *Türkiye'nin toplumsal yapısı*. (ss.269-297). (4. baskı). Dora Yayıncılık.
- Parin, S. (2011). Ziya Gökalp'te şehir. K. Tuna & İ. Coşkun (Eds.), *Ziya Gökalp* (ss. 298–313). Kültür ve Turizm Bakanlığı.
- Perouse, J.-F. (2024). Kentler ve toplumsal yapı. C. Özatalay (Ed.), *Toplumsal yapı Türkiye'de eşitsizlik, tahakküm, değişim* (ss. 227–245). İletişim Yayınları.
- Simmel, G. (1996). Metropol ve zihinsel yaşam. *Kent ve Kültürü*, Cogito Üç Aylık Düşünce Dergisi, 8, 81–89.
- Şahin Kütük, B. (2018). Sosyal değişme. E. B. Sağlam, A. Ögün Boyacıoğlu & A. Gelgeç Bakacak (Eds.), *Sosyoloji* (ss. 415–433). Siyasal Kitabevi.
- Şentürk, Ü. (2006). Küresel yeni sosyal hareketler ve savaş karşıtlığı. *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, 30(1), 31–46. Erişim: 19 Temmuz 2025.
- Tilly, C. (2015). Toplumsal hareketler 21. yüzyıla giriyor. D. Çetinkaya (Der.), *Toplumsal hareketler, tarih, teori ve deneyim* (ss. 153-197). İletişim Yayınları.
- Tilly, C. (2008). *Toplumsal hareketler; 1768–2004* (O. Düz, Çev.). Babil Yayınları.
- Touraine, A. (2002). Eşitliklerimiz ve farklılıklarımızla birlikte yaşayabilecek miyiz? (O. Kural, Çev.). Yapı Kredi Yayıncılık.

- Türkdoğan, O. (1988). *Sosyal hareketlerin sosyolojisi: İdeolojiler ve köylü hareketleri*. Kültür ve Turizm Bakanlığı.
- Tüzün, S. (2014). İbrahim Yasa. *Türk toplumbilimcileri 1-2* (Üçüncü basım, ss. 207–235). Remzi Kitabevi.
- Wirth, L. (2002). Bir yaşam biçimi olarak kentlileşme, (A. Alkan, B. Duru, Der., Çev.). 20. Yüzyıl kenti (ss.77-106). İmge Kitabevi.
- Yaylacı, G. F. (2014). Toplumsal hareketler ve kuramsal yaklaşımlar. B. Kartal & B. Kümbetoğlu (Eds.), *Yeni toplumsal hareketler* (3. baskı, ss. 32–59). Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi.
- Yıldırım, Y. (2013). *Sosyal forumdan öfkeliiler'e*. İletişim Yayınları.

Bölüm 6

KENTLERDE TOPLUMSAL SORUNLAR VE ÇÖZÜMLER

Zeynep HİÇDURMAZ¹

Giriş

Günümüzde kent nüfusu önemli ölçüde artmış olup gelecekte de gittikçe artacağı beklenmektedir. 2024 yılı itibariyle dünya kent nüfusu yaklaşık 4,7 milyardır (World Bank). Bu sayı dünya nüfusunun yaklaşık %58'ini oluşturur. Türkiye nüfusunun ise %93,4'ü il ve ilçe merkezlerinde yaşamaktadır (TÜİK, 2024). Kentlerde yaşanan bu kalabalıklaşma kentleri sosyal, ekonomik, çevresel birçok sorunla yüzleştirmiştir. Kent yoksulluğu, işsizlik, suç, kaynakların yetersizliği, alt yapı sorunları, çevre kirliliği ve çevresel bozulma, kent kaynaklarının eşitsiz dağılımı, kentlerde sosyal eşitsizlik ve sosyal dışlanma, kente katılım ve hizmetlere erişim sorunu gibi sorunlarla birlikte kentlerin gelecekte ne olacağı konusu önemli hale gelmiştir. Kent sorunlarının artmasıyla kentlerin yönetsel düzeyde politikalar, planlama ve faaliyetler yoluyla çözüm üretme ihtiyacı belirmiştir. Kent sorunlarıyla mücadelede devlet politikaları, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları (STK), uluslararası ağlar gibi çok paydaşlı faaliyetler önem kazanmıştır.

1. Kent Yoksulluğu, İşsizlik ve Sosyal Dışlanma: Sosyal Yardım Politikaları, Sivil Toplum ve Sosyal Belediyecilik

Kent yoksulluğunun tanımlanmasında erişimden yoksunluk ve sosyal dışlanma temel kavramları oluşturur. Kent yoksulluğu; kentlerdeki bireylerin yeterli maddi gelire sahip olmamasından kaynaklı refaktan yoksun kalma, barınma, sağlık, eğitim gibi temel hizmetlere erişememe, sadece maddi erişim zorluğundan da

¹ Doç. Dr., Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, zeynep.demirci@dpu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-8695-8484

Kaynakça

- Akman, E. (2018). Türkiye’deki Yavaş Şehirlerin Politika Uygulamaları Üzerinden Bir Analiz. *EKEV Akademi Dergisi*, (76), 79-107.
- Arap, İ. (2017). Güncel Gelişmeler Işığında Türkiye’de Toplum Destekli Polislik. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(2), 56-82.
- Aygen, M. (2014). Sosyal Belediyecilik Üzerine Bir İnceleme: Elâzığ Belediyesi Örneği. *Fırat Üniversitesi Harput Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 173-192.
- Baker, J., & Schuler, N. (2004). Analyzing Urban Poverty. *A Summary of Methods and Approaches*. World Bank Policy Research Paper.
- Becker, H. S. (1966). *Outsiders: Studies in the Sociology of Deviance*. New York: Free Press.
- Belli, A., & Çelik, Z. E. (2022). Sürdürülebilir çevre örneği: Türkiye’de yavaş şehirler (cittaslow). *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(1), 63-89.
- Bıçkılı, D. (2007). Analysis of urban poverty by cultural factors: an overview on Bursa case. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(13), 211-233.
- Brodziński, Z., & Kurowska, K. (2021). Cittaslow idea as a new proposition to stimulate sustainable local development. *Sustainability*, 13(9), 5039.
- Buğra, A., & Keyder, Ç. (2003). *Yeni yoksulluk ve Türkiye’nin değişen refah rejimi*. Ankara: UNDP.
- Burgess, E. W. (1925). The Growth of the City: An Introduction to a Research Project. In: Robert E. Park, Ernest W. Burgess, & Roderick D. McKenzie (Eds.), *The City*. Chicago: University of Chicago Press
- Crutzen, P.J. (2006). The “Anthropocene”. In: Ehlers, E., Krafft, T. (eds) *Earth System Science in the Anthropocene*. Springer, Berlin, Heidelberg. https://doi.org/10.1007/3-540-26590-2_3
- Cumur, Ş., & Topçu, K. (2022). Toplumsal cinsiyet eşitsizliği: kadın ve kentsel mekân. *Artium*, 10(2), 112-130.
- Curley, A. (2005). Theories of urban poverty and implications for public housing policy. *J. Soc. & Soc. Welfare*, 32, 97.
- Dal, R. ve Temiz, N. (2023) Türkiye’de Yoksullukla Mücadelede Sosyal Yardım Kurumlarının Etkinliği, *Çalışma ve Toplum*, 2(77), 1287-1322.
- Durkheim, E. (2020). *Toplumsal işbölümü* (Ö. Ozankaya, Çev.). İzmir: Cem yayınevi.
- Es, M., Başkurt, M., & Zengin, E. (2013). Kentsel Yoksulluğun Önlenmesinde Sosyal Belediyecilik Uygulamaları. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(1), 21-39.
- European Environment Agency. (2023). *Urban sustainability in Europe*. Retrieved from <https://www.eea.europa.eu/themes/sustainability-transitions/urban-environment/urban-sustainability-in-europe>.
- Gökulu, G. (2010). Kent güvenliği kentleşme ve suç ilişkisi. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 24(1), 209-226.
- İşıklı, E. İ. (2025). Türkiye’de Evsizlere Yönelik Sosyal Politikaların İncelenmesi. *Kent Akademisi*, 18(5), 3091-3113.
- Kadın Dostu Kentler, *Kadın Dostu Kentler Birleşmiş Milletler Ortak Programı*. Erişim Adresi: <http://www.kadindostukentler.com/proje.php>. Erişim Tarihi: 28 Eylül 2025.
- Karasu, M. A. (2008). Türkiye’de kentleşme dinamiklerinin suç etkisi. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 57(4), 255-281.

- Kavuk, G. M. (2024). Az konuşulan bir kent hakkı olarak kamusal tuvaletlere erişimde cinsiyet temelli eşitsizlikler. *International Journal of Geography and Geography Education*, (53), 204-227.
- Kulak, H. (2023). Kentleşme ile Suç Oranları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *International Journal of Social and Humanities Sciences (IJSHS)*, 7(3), 189-223.
- Işık, O., & Pınarcıoğlu, M. M. (2009). *Nöbetleşe yoksulluk. Gecekondulaşma ve kent yoksulları: Sultanbeyli örneği*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Işıktaç, Y., & Koloş, U. (2015). *Hukuk Sosyolojisi*. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- McCormick, K., Neij, L., & Anderberg, S. (2012). Sustainable Urban Transformation and the Green Urban Economy. In R. Simpson, & M. Zimmermann (Eds.), *The Economy of Green Cities: A World Compendium on the Green Urban Economy*. Springer.
- Meerow, S., Newell, J. P., & Stults, M. (2016). Defining urban resilience: A review. *Landscape and urban planning*, 147, 38-49.
- Meerow, S., Pajouhesh, P., & Miller, T. R. (2019). Social equity in urban resilience planning. *Local Environment*, 24(9), 793-808.
- Mert, M. K. (2021). Avrupa ve Türkiye’den örnekleriyle kadın dostu kentler. *EURO Politika*, (11), 122-129.
- Payam, M. M. (2019). Dirençli kentlerde belediyelerin suç önlemedeki rolüne yeni bir bakış. *İdealkent*, 10(28), 1020-1049.
- Ribeiro, P. J. G., & Gonçalves, L. A. P. J. (2019). Urban resilience: A conceptual framework. *Sustainable cities and society*, 50, 101625.
- Sampson, R. J., & Laub, J. H. (1994). Urban Poverty and the Family Context of Delinquency: A New Look at Structure and Process in a Classic Study. *Child Development*, 65(2), 523-540. <https://doi.org/10.2307/1131400>
- Shaw, C. R., & McKay, H. D. (1942). *Juvenile delinquency and urban areas*. University of Chicago Press.
- Şenol, N (2008). *Kadın Dostu Kentler: Avrupa’dan Örnekler*, Erişim Adresi: <http://www.kadindostukentler.com/content/docs/outputs/avrupadan-ornekler.pdf>
- Şentürk, M. (2014). Türkiye’de kamunun ve STK’ların sosyal yardım uygulamaları: Yeni eğilimler ve ihtiyaçlar. *Sosyoloji Dergisi*, 3(28), 285-307.
- T.C. İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü, *Toplum Destekli Polislik*, Erişim Adresi: <https://www.egm.gov.tr/toplum-destekli-polislik>. Erişim Tarihi: 25 Eylül 2025.
- Tekeli, İ. (2023). Antakya’nın deprem sonrası kent planlaması için bir strateji önerisi. *Es-kiz: Şehir ve Bölge Planlama Dergisi*, 5(01), 96-105.
- Tosun, M., & Hiçdurmaz, Z. (2022). Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Kadınların Kent Hakkı Üzerine Bir Değerlendirme. *İdealkent*, 13(37), 2152-2174.
- T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları, Erişim Adresi: <https://www.aile.gov.tr/sygm/genel-mudurluk/sosyal-yardimlasma-ve-dayanisma-vakiflari/>. Erişim Tarihi: 25 Eylül 2025.
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) (2024). Sosyal Koruma İstatistikleri, 2023. Erişim Adresi: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Sosyal-Koruma-Istatistikleri-2023-53560>. Erişim Tarihi: 4 Eylül 2025.
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) (2024). Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları, 2024. Erişim Adresi: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayali-Nufus-Kayit-Sistemi-Sonuc-lari-2024-53783#:~:text=%C4%B01%20ve%20il%C3%A7e%20merkezlerinde%20ya%C5%9Fayanlar%C4%B1n,6%2C6%20ya%20d%C3%BC%C5%9Ft%C3%BC>. Erişim Tarihi: 3 Ekim 2025.

- Türkiye Turizm Tanıtım ve Geliştirme Ajansı (TGA). *Türkiye'nin tablo güzelliğindeki asırlık kasabaları 'Safranbolu ve Daday' da artık Cittaslow ağında*. Erişim Adresi: <https://tga.gov.tr/basin-odasi/basin-bultenleri/turkiyenin-tablo-guzelligindeki-asirlik-kasabalari-safranbolu-ve-daday-da-artik-cittaslow-aginda>. Erişim Tarihi: 20 Eylül 2025.
- United Nations, Erişim Adresi: <https://www.un.org/en/desa/68-world-population-projected-live-urban-areas-2050-says-un#:~:text=Calendar-,68%25%20of%20the%20world%20population%20projected%20to%20live%20in%20urban,increase%20to%2068%25%20by%202050>.
- United Nations Habitat, *Safer Cities*. Erişim Adresi: <https://unhabitat.org/programme/safer-cities>. Erişim Tarihi: 10 Eylül 2025.
- United Nations Habitat (2019). *Social Resilience Guide*. Erişim Adresi: <https://unhabitat.org/sites/default/files/download-manager-files/Social-Resilience-Guide-SMALL-Pages.pdf>. Erişim Tarihi: 10 Eylül 2025.
- United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC) (2016). *Governing Safer Cities: Strategies for a Globalised World*. Erişim Adresi: <https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/SaferCities.pdf>. Erişim Tarihi: 20 Eylül 2025.
- World Economic Forum (2025). *Sustainable Urban Behaviour: the missing piece for nature-positive transformation in cities*. Erişim Adresi: <https://www.weforum.org/stories/2025/08/sustainable-urban-behaviour-cities-urban/>. Erişim Tarihi: 15 Eylül 2025.
- Yüksel, K. U., & Karaçor, E. (2021). Afet Riskleri ile İlgili Kentsel Dayanıklılık Çalışmalarının Yöntemsel Olarak İncelenmesi. *İdealkent*, 12(34), 1531-1558.
- Zorlutuna, Ş. (2024). Türkiye'de İllerin Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Göre Sınıflandırılması. *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi (AKAD)*, 16(30), 19-35.

Bölüm 7

KENT POLİTİKASI VE YÖNETİMİ

Fulya BABACANOĞLU USTA¹

Meriç KIRMIZI²

Kentler insanların birbiriyle ve toplumun geneliyle ilişki kurarak toplumsallaştığı, aynı zamanda ortak kültürün ve benliğin oluştuğu alanlar olarak tanımlanabilir (Sezik, 2019). Bu alanlardaki politika ve yönetim yerel yönetimlerle ilgili çok geniş bir başlık olduğu için, bu bölümde konu olabildiğince geniş bir bakış açısıyla, ama kaçınılmaz olarak sınırlı bir biçimde ele alınacaktır. Öncelikle, kent politikası ve yönetimini tanımlamak gerekirse, bir sosyoloji ansiklopedisinde, Cochrane (2007) kent politikasını toplumsal politikanın bir biçimi olarak değerlendirir ve bunun, 1960’lar Amerika’sındaki birtakım toplumsal gelişmelere bağlı olarak ortaya çıkıp oradan dünyaya yayıldığını belirtir. Yazara göre, kent politikası özünde, emek gücünün yeniden üretilmesi için mal ve hizmetlerin devlet eliyle sağlanmasıdır. Özcan Buckley’e (2021) göre, kent politikası kent sorunları konusunda geleceğe yönelik hedefleri ve politik gücü elde etme amacıyla başvuru, kentsel kurum, yöntem ve süreçlere ilişkin politika araçlarını anlatmaktadır.

Yerel yönetimler, yasayla kurulan ve karar alma birimlerini bölgede yaşayan halkın belirli süreler için seçimle işbaşına getirdiği, tüzel kişiliği bulunan, il, ilçe ve köy biçiminde sıralanabilecek kamu kurumları olarak tanımlanabilir (Uçar, 2024). Kılınç (2016) kent yönetimini, merkezi yönetimin taşra örgütlerini, yerel yönetim birimlerini ve sivil toplum kuruluşlarını içinde barındıran bir yönetim anlayışı olarak geniş bir çerçevede tanımlamaktadır. Buna göre, kent yönetimleri var olan ve olası kent sorunlarını çözmek ve kentleri geliştirmek için yol haritası

¹ Avukat ve yüksek lisans öğrencisi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Sosyoloji bölümü, fulyababacanoglu@gmail.com, ORCID iD: 0009-0000-3839-3012

² Doç. Dr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Sosyoloji bölümü, merickirmizi@gmail.com, ORCID iD: 0000-0002-9590-180X

Son olarak, kent politikaları kolaylık sağlaması bakımından, katılımcılık, toplumsal adalet, eşitlik, sürdürülebilirlik, dijitalleşme gibi çeşitli başlıklar altında sınıflandırılabilir de gerçekte, bunların birbiriyle ilişkili ve birbirini bütünleyici olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Bu nedenle, yerel yönetimlerin politika üretir ve uygularken, kentin sorunlarını bütüncül bir biçimde göz önüne alıp, ilgili her kesimle olabildiğince işbirliği içerisinde hareket etmesi önem taşımaktadır. Ancak bu biçimde, daha sağlıklı, demokratik, adil ve eşitlikçi kent politikaları ve yönetimleri elde edilebilecektir.

Kaynakça

- Baydemir, R. (2025). Kent hakkı: Sosyal adalet ve kamusal alan mücadelesi. *İdealkent*, 17(47), 382–389. <https://doi.org/10.31198/idealkent.1557765>
- Bayraktar, U. (2013). Yerel yönetimler. F. Güneş (Ed.), *Kent sosyolojisi* (s. 116-142). Anadolu Üniversitesi.
- Bursalı, O. (2025, 28 Temmuz). Bu yıl 3 bine yakın yangın... Neden? Bakışları değiştirelim... *Cumhuriyet*. <https://www.cumhuriyet.com.tr/yazarlar/orhan-bursali/bu-yil-3-bine-yakin-yanin-neden-bakislari-degistirelim-2421792>
- Cermeño, H., Hamedinger, A., Holmqvist, E. ve Keller, C. (2025). Sharing cities: Genesis and critical reflection of a promising city label. J. Edelenbos ve B. Boonstra (Eds.), *Reflexive urban governance* (s. 22-43). Cheltenham, UK: Edward Elgar Publishing. <https://doi.org/10.4337/9781803927343.00008>
- Charnock, G. ve Ribera-Fumaz, R. (2017). Barcelona en Comú: Urban democracy and the ‘common good’. L. Panitch ve G. Albo (Eds.), *Rethinking Democracy: Socialist Register 2018* (s. 188-201). Merlin Press .
- Cochrane, A. (2007). Urban policy. G. Ritzer (Ed.), *The Blackwell encyclopedia of sociology* (s. 5127-5129). Blackwell Publishing.
- Cömert, M. (2023a). Challenging capitalism begins in everyday lives: The culture of meci, the gift and the commons. *Critical Sociology*, 0(0). <https://doi.org/10.1177/08969205231197660>
- Cömert, M. (2023b). *MECİ Toplumsal Bir Hareket ve Anti-Kapitalist İhtimaller*. Nota-Bene Yayınları.
- Çoban Kaynak, R. (2017). Sosyal adalet, eşitlik ve sosyal hizmet. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 6(4), 252–260.
- Davis, J. (2022). *The caring city: Ethics of urban design*. Bristol University Press.
- Erkul, H., Baykal, T. ve Kara, H. (2013). Kent konseylerinin sorunları üzerine bir inceleme: Çanakkale Kent Konseyi örneği. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(22), 85–105.
- Esen, M. (2025, 31 Temmuz). Orman yangınları ve belediyeler. *Cumhuriyet*. <https://www.cumhuriyet.com.tr/yazarlar/olaylar-ve-gorusler/orman-yaniginlari-ve-belediyeler-mahmut-esen-2422692>
- Freeman, C. ve Nel, E. (2024). *Planning for the caring city*. Routledge.
- Giest, S. (2025). The intersection of digital and social infrastructures in (a)spatial policy-making. *Policy Sciences*, 58, 369–384. <https://doi.org/10.1007/s11077-025-09569-6>

- İnceoğlu, M. (2024, 15 Ocak). Çervatoğlu: Fındıklı'da mahalle komiteleriyle katılımcılığı ve şeffaflığı artıracagız. *Bianet*. <https://bianet.org/haber/cervatoglu-findiklida-mahalle-komiteleriyle-katilimciligi-ve-seffafligi-artiracagiz-290584>
- Keleş, R. (2020). *Yerinden yönetim: Fransa İspanya ve İtalya'da*. İmge Kitabevi.
- Kern, L. (2019). *Feminist city: Claiming space in a man-made world*. Verso Books.
- Kılınç, A. (2016). Kent yönetiminde yol haritası sorunsalı: Kentsel politika. *Memleket Siyaset Yönetim*, 11(26), 25–46.
- Kussy, A., Palomera, D. ve Silver, D. (2022). The caring city? A critical reflection on Barcelona's municipal experiments in care and the commons. *Urban Studies*, 60(11), 2036-2053. <https://doi.org/10.1177/00420980221134191> (Original work published 2023)
- Larousse. (t.y.). Municipale. *Larousse*. 23 Temmuz 2025'te <https://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/municipale/53273> adresinden erişilmiştir.
- Lefebvre, H. (2018). *Şehir hakkı* (I. Ergüden, Çev.; 3.bs.). Sel Yayıncılık. (Özgün eser 1968 yılında yayımlanmıştır)
- Mottee, L. K. (2025). Planning for the caring city: by Claire Freeman and Etienne Nel, New York, Routledge, 2024, 284 pp., AU\$63.99 (paperback), ISBN 978-1-032-010173-1. *Urban Policy and Research*, 43(2), 187–190. <https://doi.org/10.1080/08111146.2025.2508635>
- Oktay, T. (2022). *Yerel yönetimler*. İdealkent Yayınları.
- Özcan Buckley, A. (2021). İklim değişikliği ve kentler. E. Akyüz (Ed.), *Farklı boyutlarıyla kent ve kentleşme* (s. 247–272). Paradigma Akademi Yayınları.
- Sakarya, İ. (2018). Çanakkale'de kentsel mekânın metalaştırılması karşısında direnen kentsel muhalefet. *Megaron*, 13(3), 431–441. <https://doi.org/10.5505/MEGARON.2018.43799>
- Sezik, M. (2019). Türkiye'de yerel yönetimlerin yaşanabilir kent oluşturma politikaları. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(2), 703–716. <https://doi.org/10.33437/ksusbd.565479>
- Stavrides, S. (2024). Introduction to urban commons and social participation. N. Bobic ve F. Haghighi (Eds.), *The Routledge handbook of architecture, urban space and politics, volume II: Ecology, social participation and marginalities* (s. 349-358). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003112471>
- Şengün, E. (2019). *Türkiye'de sosyal belediyeçilik uygulamaları: Eskişehir Büyükşehir Belediyesi örneği* (No. 560140) [Yüksek lisans tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi. (2004). 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5216&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi. (2005a). 5393 sayılı Belediye Kanunu. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5393&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi. (2005b). 5302 sayılı İl Özel idaresi Kanunu. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5302&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>
- T.C. Fındıklı Belediyesi (2023). *MECİ Deklarasyonu Türkçe*. https://findikli.bel.tr/meci-deklarasyonu-turkce/#_ftn1

- Tekeli, İ. (2023). *Açık planlamaya doğru*. İdealkent Yayınları.
- Thompson, M. (2021). What's so new about New Municipalism? *Progress in Human Geography*, 45(2) 317–342. <https://doi.org/10.1177/0309132520909480>
- Tılıç, D. (2020, 9 Mayıs). Fındıklı'da MECİ var. *Birgün*. <https://www.birgun.net/makale/findikli-da-meci-var-300207>
- Uçar, A. (2024). Yerel politikalara katılımın artırılmasında kent konseylerinin etkinliği ve önemi: Balıkesir kent konseyi örneği. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 27(51-1), 101–118. <https://doi.org/10.31795/baunsobed.1513439>
- Wallin, A. (2025). Austerity and sustainability: 'Common-sense' neoliberalism in a Finnish city. *Geografiska Annaler: Series B, Human Geography*, 1–15. <https://doi.org/10.1080/04353684.2025.2452650>
- Yıldırım, Y. (2008). Porto Alegre-Fatsa: Yerel düzeyde “demokrasiyi demokratikleştirmek” çabaları üzerine bir karşılaştırma. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 63(1), 273–287. https://doi.org/10.1501/SBFder_0000002060
- Yılmaz, N. ve Öksüz, M. (2019). Katılımcı bütçe ve mali yerelleşme ilişkisi: Türkiye incelemesi. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 15(4), 1024–1039. <https://doi.org/10.17130/ijmeb.2019456396>

Bölüm 8

KENT KURAMLARI: TOPLUMSAL MEKÂNIN KURAMSAL İNŞASI

Nadir ATEŞOĞLU¹

1. Giriş

Kentsel yaşam, yalnızca fiziksel bir yerleşim biçimi değil, aynı zamanda toplumsal ilişkilerin, üretim biçimlerinin ve kültürel pratiklerin kesiştiği bir mekândır. Kent, tarih boyunca iktidarın, sermayenin, kültürün ve kimliğin yeniden üretildiği bir sahne olarak sosyolojinin merkezî inceleme alanlarından biri olmuştur. Sanayi Devrimi'nden itibaren kent, hem kapitalizmin hem de modernitenin simgesi hâline gelmiş; üretim, tüketim ve sınıf ilişkilerinin yeniden biçimlendiği bir toplumsal form olarak öne çıkmıştır (Harvey, 1973; Lefebvre, 1991). Bu nedenle kent sosyolojisi, toplumsal düzenin mekânsal yansımalarını çözümleyen bir bilgi alanı olarak, modern toplum kuramlarının kalbinde yer alır.

Kent, toplumsal yapıdaki değişimlerin en görünür hâline geldiği bir laboratuvarıdır. Sanayileşme, göç, sınıf farklılaşmaları, bürokratik örgütlenme ve bireyselleşme gibi süreçler kentsel yaşamda kristalleşir. Karl Marx ve Friedrich Engels'in (1848/1976) analizlerinde kent, kapitalist üretim ilişkilerinin merkezî mekânıdır; burada sınıf mücadelesi, mekânın toplumsal örgütlenmesiyle iç içe geçer. Max Weber (1921/1958), kenti rasyonel bürokratik örgütlenmenin ve pazar temelli yurttaşlık biçimlerinin bir ürünü olarak görürken, Georg Simmel (1903/1997) kenti modern bireyin zihinsel dünyası üzerindeki etkileriyle ele almıştır. Bu üç düşünürün yaklaşımları, klasik kent kuramlarının temelini oluşturur.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Sinop Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, nadiratesoglu@gmail.com, ORCID iD: 0000-0003-0561-3562

KAYNAKÇA

- Amin A, Graham S. The ordinary city. *Transactions of the Institute of British Geographers*. Wiley; 1997;22(4): 411–429.
- Bendix R. Max Weber: An intellectual portrait. New York: Doubleday; 1960.
- Bottomore T. A dictionary of Marxist thought. Oxford: Blackwell; 1983.
- Bridge G, Watson S (eds.). The new Blackwell companion to the city. Oxford: Wiley-Blackwell; 2011.
- Brenner N. Implosions/explosions: Towards a study of planetary urbanization. Berlin: Jovis; 2013.
- Brenner N, Theodore N. Spaces of neoliberalism: Urban restructuring in North America and Western Europe. Oxford: Blackwell; 2002.
- Brubaker R. The limits of rationality: An essay on the social and moral thought of Max Weber. London: Allen & Unwin; 1984.
- Bulmer M. The Chicago School of sociology: Institutionalization, diversity, and the rise of sociological research. Chicago: University of Chicago Press; 1984.
- Burgess EW. The growth of the city: An introduction to a research project. In: Park RE, Burgess EW (eds.). The city. Chicago: University of Chicago Press; 1925. p. 47–62.
- Castells M. The urban question: A Marxist approach. London: Edward Arnold; 1972.
- Castells M. The rise of the network society. Oxford: Blackwell; 1996.
- De Certeau M. The practice of everyday life. Berkeley: University of California Press; 1984.
- Elden S. Understanding Henri Lefebvre: Theory and the possible. London: Continuum; 2004.
- Engels F. The condition of the working class in England. London: Lawrence & Wishart; 1973.
- Featherstone M. Consumer culture and postmodernism. London: Sage; 1991.
- Fine B, Saad-Filho A. Marx's capital. London: Pluto Press; 2010.
- Fine GA. The insularity of the Chicago School reconsidered: The diffusion of Park's ideas. *Urban Geography*. Taylor & Francis; 1995;16(2): 145–170.
- Fischer CS. Toward a subcultural theory of urbanism. *American Journal of Sociology*. University of Chicago Press; 1975;80(6): 1319–1341.
- Frisby D. Simmel and since: Essays on Georg Simmel's social theory. London: Routledge; 1992.
- Fuchs C. Internet and society: Social theory in the information age. New York: Routledge; 2010.
- Fuchs C. Critical perspectives on Web 2.0. *International Journal of Communication*. USC; 2010;4: 792–827.
- Gottdiener M. The social production of urban space. 2nd ed. Austin: University of Texas Press; 1994.
- Graham S. Cities under siege: The new military urbanism. London: Verso; 2020.
- Graham S, Marvin S. Splintering urbanism: Networked infrastructures, technological mobilities and the urban condition. London: Routledge; 2001.
- Harvey D. Social justice and the city. Baltimore: Johns Hopkins University Press; 1973.
- Harvey D. The limits to capital. Oxford: Blackwell; 1982.
- Harvey D. The condition of postmodernity. Oxford: Blackwell; 1989.

- Harvey D. *Spaces of capital: Towards a critical geography*. New York: Routledge; 2001.
- Harvey D. *A brief history of neoliberalism*. Oxford: Oxford University Press; 2005.
- Harvey D. *The enigma of capital and the crises of capitalism*. Oxford: Oxford University Press; 2010.
- Harvey D. *Rebel cities: From the right to the city to the urban revolution*. London: Verso; 2012.
- Harvey D. *Seventeen contradictions and the end of capitalism*. Oxford: Oxford University Press; 2014.
- Hayden D. What would a non-sexist city be like? *Signs*. University of Chicago Press; 1980;5(3): 170–187.
- Kalberg S. *Max Weber's comparative-historical sociology today*. Farnham: Ashgate; 2010.
- Kitchin R. *The data revolution: Big data, open data, data infrastructures and their consequences*. London: Sage; 2014.
- Lefebvre H. *Le droit à la ville*. Paris: Anthropos; 1968.
- Lefebvre H. *The production of space*. Oxford: Blackwell; 1991.
- Lefebvre H. *Rhythmanalysis: Space, time and everyday life*. London: Continuum; 2004.
- Levine DN. *Georg Simmel on individuality and social forms*. Chicago: University of Chicago Press; 1971.
- Marcuse P. From critical urban theory to the right to the city. *City*. Taylor & Francis; 2009;13(2–3): 185–197.
- Marx K. *A contribution to the critique of political economy*. Moscow: Progress Publishers; 1977.
- Marx K. *Capital: A critique of political economy*. Vol. 1. London: Penguin; 1990.
- Marx K, Engels F. *Manifesto of the Communist Party*. Moscow: Progress Publishers; 1976.
- Massey D. *Space, place and gender*. Cambridge: Polity Press; 1994.
- McDowell L. *Gender, identity and place: Understanding feminist geographies*. Minneapolis: University of Minnesota Press; 1999.
- McKenzie RD. *The metropolitan community*. New York: McGraw-Hill; 1933.
- McLellan D. *Karl Marx: His life and thought*. London: Macmillan; 1973.
- Merrifield A. *The new urban question*. London: Pluto Press; 2014.
- Miliband R. *The state in capitalist society*. London: Weidenfeld & Nicolson; 1969.
- Mommsen WJ. *The age of bureaucracy: Perspectives on the political sociology of Max Weber*. Oxford: Blackwell; 1974.
- Offe C. *Disorganized capitalism*. Cambridge: Polity Press; 1985.
- Ollman B. *Alienation: Marx's conception of man in capitalist society*. Cambridge: Cambridge University Press; 1976.
- Park RE. The city: Suggestions for the investigation of human behavior in the urban environment. *American Journal of Sociology*. University of Chicago Press; 1915;20(5): 577–612.
- Park RE. *Human ecology*. *American Journal of Sociology*. University of Chicago Press; 1936;42(1): 1–15.
- Peck J, Tickell A. *Neoliberalizing space*. *Antipode*. Wiley; 2002;34(3): 380–404.
- Pickvance C. The rise and fall of urban movements in Western Europe. In: Pickvance C (ed.). *Urban sociology: Critical essays*. London: Tavistock; 1985. p. 76–96.

- Purcell M. Excavating Lefebvre: The right to the city and its urban politics of the inhabitant. *GeoJournal*. Springer; 2002;58(2-3): 99-108.
- Robinson J. *Ordinary cities: Between modernity and development*. London: Routledge; 2006.
- Roy A. The 21st-century metropolis: New geographies of theory. *Regional Studies*. Taylor & Francis; 2009;43(6): 819-830.
- Sassen S. *Global networks, linked cities*. New York: Routledge; 2002.
- Schluchter W. *The rise of Western rationalism: Max Weber's developmental history*. Berkeley: University of California Press; 1981.
- Shields R. *Lefebvre, love and struggle: Spatial dialectics*. London: Routledge; 1998.
- Simmel G. *The philosophy of money*. London: Routledge; 1978.
- Simmel G. The metropolis and mental life. In: Frisby D, Featherstone M (eds.). *Simmel on culture*. London: Sage; 1997. p. 174-185.
- Smith N. *Uneven development: Nature, capital, and the production of space*. Oxford: Blackwell; 1984.
- Smith N. *The new urban frontier: Gentrification and the revanchist city*. London: Routledge; 1996.
- Soja EW. *Postmodern geographies: The reassertion of space in critical social theory*. London: Verso; 1989.
- Soja EW. *Thirdspace: Journeys to Los Angeles and other real-and-imagined places*. Oxford: Blackwell; 1996.
- Soja EW. *Seeking spatial justice*. Minneapolis: University of Minnesota Press; 2010.
- Spain D. *Gendered spaces*. Chapel Hill: University of North Carolina Press; 1992.
- Thrift N. *Knowing capitalism*. London: Sage; 2005.
- Turner BS. *Max Weber: From history to modernity*. London: Routledge; 1992.
- Weber M. *The city*. New York: Free Press; 1958.
- Weber M. *The Protestant ethic and the spirit of capitalism*. London: Routledge; 2002.
- Wirth L. Urbanism as a way of life. *American Journal of Sociology*. University of Chicago Press; 1938;44(1): 1-24.
- Wolff KH. *The sociology of Georg Simmel*. New York: Free Press; 1950.
- Zorbaugh HW. *The Gold Coast and the slum*. Chicago: University of Chicago Press; 1929.

Bölüm 9

GÖÇ KAVRAMI VE KURAMLARI

Fatih KAHRAMAN¹

Göç Kavramı ve Tanımı

Göç olgusu ekonomik, siyasi, toplumsal, vb. boyutları bulunan çok boyutlu toplumsal bir olgudur. Bu çok boyutluluk içerisinde daha iyi bir iş imkanına erişebilmek için göç eden göçmen işçiler, kuraklık, sel felaketleri, kıtlık vb. nedenlerle yaşadıkları yerleri terk etmek zorunda kalan iklim mültecileri, ülkelerindeki çatışma ortamından dolayı hayatta kalabilmek için yaşadıkları ülkeleri terk etmek zorunda kalan mülteciler çok boyutlu toplumsal bir olgu olan göçün farklı yüzlerini göstermektedir. “Göç insanların sadece bir yerden bir yere hareket etmesi değil bunun çok daha ötesinde sosyal, kültürel ve ekonomik sermayelerini de beraberinde götürmesidir” (Sunata, 2022, s.1). Bu çok boyutlu toplumsal olguyu anlayabilmek için göçün farklı yönlerini ele alan tanımlar Tablo-1’de verilmiştir.

¹ Doç. Dr., İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, fatih.kahraman1@ikc.edu.tr, ORCID iD: 000-003-2528-2449

sağlıksız konutlarda yaşamak zorunda kalmaları göçmenlerin dünya kentlerinde karşı karşıya kaldığı sorunlar arasındadır. Türkiye kentlerine bakıldığında II. Dünya Savaşı sonrasında çok partili yaşama geçiş ve devamında liberal ekonomiyi eklemlenme çabasının bir sonucu olarak ortaya çıkan iç göç süreci kırdan kente nüfusun göç etmesini ve Türkiye'nin hızlı bir kentleşme sürecini deneyimlemesini de beraberinde getirmiştir. 1990'larda Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinden ülkenin Batı illerine yönelik zorunlu göçler Türkiye kentlerini mekânsal, ekonomik, siyasal vb. alanlarda etkilemeye devam etmiştir. Dünya üzerinde var olan nüfusun %54'ünün kentlerde yaşaması, göçle birlikte beslenen ve büyüyen kentlerin sorunlarının ekonomik, toplumsal, siyasal vb. alanlardan bağımsız bir şekilde anlaşılamayacağını da tekrar hatırlatmaktadır.

Kaynakça

- Adıgüzel, Y. (2016). *Göç sosyolojisi*. Nobel Yayıncılık.
- Akşit, B. (1998). İçgöçlerin nesnel ve öznel toplumsal tarihi üzerine gözlemler: köy tarafından bir bakış, *Türkiye'de İç Göç Sorunsal Alanları ve Araştırma Yöntemleri* içinde, (s.22-35). Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayını.
- Aruoba, Ç. (1988). Tarımda teknolojinin değişmesinin gelir dağılımına etkisi, Ş. Pamuk, Z. Toprak (Ed.), *Türkiye'de Tarımsal Yapılar (1923-2000)* içinde. (s.197-207). Yurt Yayınları.
- Bartram, D., Poros, M. V., ve Monforte, P. (2017). *Göç meselesinde temel kavramlar*. Hece Yayınları.
- Borjas, G. J. (1989). Economic theory and international migration. *International Migration Review*, 23(3), 457-485. <https://doi.org/10.1177/019791838902300304>
- Brown, S. K., & Bean, F. (2006). International migration. D. L. Poston, M. Micklin (Ed.), *Handbook of Population* içinde (s. 347-382). Kluwer Academic/Plenum Publishers.
- Çağlayan, S. (2006). Göç kuramları, göç ve göçmen ilişkisi. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (İLKE)*, 17, 67-91.
- Ergöçmen Akadı, B., Keskin, F. & Zülfikar Savcı, B.Ş (2023). Türkiye'nin göç deneyimine ve iç göç hareketliliğine bir bakış, A. Arlı (Ed.), *Cumhuriyetin 100 Yıllık Serüveninde Yerel Yönetimler ve Şehircilik Cilt II: Kentleşme ve Toplumsal Değişme* içinde (s.92-121). Marmara Belediyeler Birliği Kültür Yayınları.
- Faist, T. (2003). *Uluslararası göç ve uluslararası toplumsal alanlar*. Bağlam Yayınları.
- Günel, V. (2016). Türkiye nüfusunun (1935-2000) doğum yerine göre değerlendirilmesi, *Turkish Studies*, 11(2), 499-534.
- Güllüpnar, F. (2012). Göç olgusunun ekonomi-politiği ve uluslararası göç kuramları üzerine bir değerlendirme, *Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(4), 53-85.
- Haas de, H. (2008). *Migration and development: a theoretical perspective*. International Migration Institute.
- Haas, de H., Castles, S. ve Miller, M. J. (2020). *The age of migration: International population movements in the modern world*. The Guilford Press.

- Hagen-Zanker, J. (2008). *Why do people migrate? A review of the theoretical literature*. Maastricht Graduate School of Governance Working Paper No. 2008/WP002, <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1105657>
- Hirsch, E. (1970). *Poverty and plenty on the turkish farm*. The Middle East Institute of Columbia University Press.
- International Migration Organization (IOM) (2013). *Göç terimleri sözlüğü*. https://publications.iom.int/system/files/pdf/iml31_turkish_2ndedition.pdf adresinden 7 Haziran 2025 tarihinde alınmıştır.
- International Migration Organization (IOM) (2019). *Glossary on migration*. https://publications.iom.int/system/files/pdf/iml_34_glossary.pdf adresinden 10 Temmuz 2025 tarihinde alınmıştır.
- İçduygu, A. & Ünal, T. (1998). Türkiye’de iç göç, *Türkiye’de İç Göç Sorunsal Alanları ve Araştırma Yöntemleri* içinde, (s.38-55). Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayını.
- İçduygu, A. & Sirkeci, İ. (1999). Cumhuriyet dönemi Türkiye’inde göç hareketleri, O. Baydar (Ed.), *75.Yılda Köylerden Şehirlere* içinde. (s.249-260). Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları.
- Kanbolat, Y. (1963). *Türkiye Ziraatında Bünye Değişikliği*, Ankara Yüksek Ziraat Enstitüsü Rektörlüğü Yayını.
- Kaya, A. (2014). Uluslararası göç teorileri bağlamında yeni göç türlerini anlamaya çalışmak: Türkiye’de yabancı ve öteki olmak, M. Tuna (Ed.), *Türkiye ve Yeni Uluslararası Göçler* içinde. (s.13-37). Sentez.
- Kaygalak, S. (2009). *Kentin mültecileri: Neoliberalizm koşullarında zorunlu göç ve kentleşme*. Dipnot Yayınevi.
- Kazgan, G. (1958). Şehirlere akın ve iktisadi değişim. *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası*, 19(1-4), 375-394.
- Keleş, R. (1983). *100 soruda Türkiye’de şehirleşme, konut ve gecekondu*. (3. Baskı), Gerçek Yayınları.
- Keyder, Ç. (1988). Türk tarımında küçük meta üretiminin yerleşmesi, Ş. Pamuk, Z. Toprak (Ed.), *Türkiye’de Tarımsal Yapılar (1923-2000)* içinde. (s.163-175). Yurt Yayınları.
- Köymen, O. (1999). Cumhuriyet döneminde tarımsal yapı ve tarım politikaları. O. Baydar (Ed.), *75 Yılda Köylerden Şehirlere* içinde. (s. 1-5) Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları.
- Lee, E. S. (1966). A theory of migration. *Demography*, 3, 47-57.
- Mabogunje, A.L. (1970). Systems approach to a theory of rural-urban migration. *Geographical Analysis*, 2, 1-18.
- Makal, A. (2001). Türkiye’de 1950-1965 döneminde tarım kesiminde işgücü ve ücretli emeğe ilişkin gelişmeler, *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 56(3), 103-140.
- Massey, D.S., J. Arango, G. Hugo, A. Kouaouci, A. Pellegrino, & J. E. Taylor (1998). *Worlds in motion: understanding international migration at the end of the millennium*, Oxford University Press.
- Massey, D.S. (1999). Why does immigration occur? a theoretical synthesis, Hirschman, C., Kasinitz, P. & De Wind, J. (Ed.), *The Handbook of International Migration: The American Experience* içinde (s.34-52) Russell Sage Foundation.

- Massey, D. S., Arango, J., Hugo, G., Kouaouci, A., Pellegrino, A., & Taylor, J. E. (2014). Uluslararası göç kuramlarının bir değerlendirmesi. *Göç Dergisi*, 1(1), 11-46. <https://doi.org/10.33182/gd.v1i1.546>
- Mayhew, S. (2023). *A dictionary of geography*. (6. Basım). Oxford Publishing.
- Perruchoud, R., & Cross, R. J. (2004). Göç terimleri sözlüğü (2. Baskı), Uluslararası Göç Örgütü.
- Ravenstein, E.G. (1885). The laws of migration. *Journal of the Statistical Society of London*, 48(2), 167-235.
- Sağlam, S. (2006). Türkiye’de iç göç olgusu ve kentleşme. *Hacettepe Üniversitesi Türkiye Araştırmaları* 5, 33-44.
- Saraçoğlu, C. (2013). *Türkiye’de göç çalışmalarında 1980 sonrası paradigma değişimi*. http://www.politikadergisi.com/sites/default/files/kutuphane/turkiyede_goc_calismalarinda_1980_sonrasi_paradigma_degisimi.pdf adresinden 11 Haziran 2025 tarihinde alınmıştır.
- Stark, O. & Bloom, D.E. (1985). The new economics of labor migration, *The American Economic Review*, 75(2), 173-178.
- Sunata, U. (2022) Göç nedir?, J. Karakoç, H. D. Genç (Ed.), *50 soruda Türkiye’nin Göç Politikaları* içinde (s. 1-6). Altınbaş Üniversitesi Yayınları.
- Tarım Bakanlığı, (1968). *Türkiye tarımında gelişme eğilimi grafik ve istatistikler 1938-66*. Yeni Adım Matbaası.
- Tekeli, İ. (2008). *Göç ve ötesi*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Tobler, W. (1995). Migration: Ravenstein, thornthwaite, and beyond. *Urban Geography*, 16(4), 327-343. <https://doi.org/10.2747/0272-3638.16.4.327>
- Toksöz G. (2006). *Uluslararası emek göçü*. İstanbul Bilgi Üniversitesi.
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) (2024). *İçgöç istatistikleri 2023*. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=İc-Goc-Istatistikleri-2022-49727>. Adresinden 5 Ağustos 2025 tarihinde alınmıştır.
- United Nations Department of Economic and Social Affairs (UNDESA) (2019). *2018 Revision of the world urbanization prospects*. <https://www.un.org/development/desa/en/news/population/2018-revision-of-world-urbanization-prospects.html>. Adresinden 17 Temmuz 2025 tarihinde alınmıştır.
- Wilson Center, (2011). *Migration, urbanization and social adjustment*. <https://www.wilsoncenter.org/publication/migration-urbanization-and-social-adjustment> Adresinden 11 Temmuz 2025 tarihinde alınmıştır.
- Wolpert, J. (1965). Behavioral aspects of the decision to migrate. *Papers of the Regional Science Association*, 15, 159-169. <https://doi.org/10.1007/BF01947871>
- Yalçın, C. (2004). *Göç sosyolojisi*. Anı Yayıncılık.
- Yasa, İ. (1966). *Ankara’da gecekondü aileleri*. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Sosyal Hizmetler Genel Müdürlüğü Yayınları.
- Yerasimos, S. (1989). *Az gelişmişlik sürecinde Türkiye*, Belge Yayınları.

Bölüm 10

GELECEĞİN KENTLERİ VE SOSYAL İNOVASYON

Hale Nur UYANIK¹

1. 1. Akıllı Şehirler: Nesnelerin İnterneti ve Veri Analitiği

1.1. Kentlerin Dijitalleşme Serüvenine Kısa Bir Bakış

Günümüz 21.yüzyılı hızla ilerleyen teknoloji ve dijitalleşme ile her alanda yaratmış olduğu değişimi kentler üzerinde de göstermiştir. Dijital teknolojinin gelişimine bağlı kamusal alan ve toplumsal katılım da dijitalleşmenin etkisiyle gelişen sosyal inovasyon öncelikle kentlerde gelişim göstermiştir. Dijitalleşmenin ve sosyal inovasyonun ortaya çıktığı bu kentler geleneksel sanayi kentlerinden farklı olarak, üretim ve iktisadi faaliyetlerin değil, sosyal deneylerin ve yenilikçi politikaların uygulama alanına dönüşmüştür.

Dijital bilişimin doğuşunun ilk basamakları olan 1950’lerden bu yana kentsel alan dijitalleşme sürecine entegre olmaya başlamıştır. Başlangıçta bilgisayarlı sistemler şehrin yönetsel verilerini depolama, alt yapı ve ulaşım ağlarını kontrol etmek için kullanılıyordu. 1960’ların sonlarına doğru sibernetik düşünce yeni bir sistem oluşturarak kenti optimize eden yeni bir tasarıma yöneltti. 1980’ler ve 1990’larda, kişisel bilgisayarların yaygınlaşmasıyla yönetim ve hizmet sunumunda uzman yazılımlar olan Coğrafi Bilgi Sistemlerinin (*Geographical Information Systems GIS*) merkezi ve yerel hükümetlerde de yaygınlaşması başladı. 2000’lerle internetin hızla büyümesi devlet hizmetlerinin dijital kanallar aracılığıyla yaygınlık kazanması (e-devlet gibi) dijitale yönelik yatırım alanlarının genişlemesini sağladı. Dijitalin kamusal alanda bu denli yaygınlaşması şehirlerin

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Trabzon Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, halenuruyanik@trabzon.edu.tr, ORCID iD: 0000-0003-0102-0268

Tablo 3. Distopyalar Üzerinden Kente Dair Eleştiriler

Eser	Yazar	Tema	Açıklama
1984	George Orwell	Gözetim toplumu, merkezi kent, baskı	Kent mekânı sürekli gözetim altında, bireyin özgürlüğünün imkânsız olduğu distopik bir yapıdadır.
Biz (1924)	Yevgeny Zamyatin	Şeffaf mimari, sayılarla kimlik, totalitarizm	Camdan kentler, insanların yaşam alanlarının dahi şeffaf olması distopik kent modeline örnektir.

Ütopyacı kent kurguları, yalnızca geleceğe dair naif birer hayal değil; aynı zamanda toplumsal düzenin, mekânsal adaletin ve kolektif yaşam arayışlarının eleştirel temsilleridir. Thomas More’un planlı şehirlerinden Kim Stanley Robinson’un ekolojik direniş kentlerine kadar farklı eserlerde, kent mekânı hem bir umut hem de bir sınav alanı olarak kurgulanır. Bu bağlamda ütopyalar, mekânın nasıl daha eşitlikçi, sürdürülebilir ve dayanışmacı biçimde yeniden tasarlanabileceğine dair ipuçları sunar.

Kuramsal düzlemde Lefebvre’in “mekânın toplumsal üretimi” yaklaşımı, ütopyaların yalnızca tahayyül edilmediğini; aynı zamanda toplumsal ilişkilerin yeniden kurgulandığı ideolojik alanlar olduğunu vurgular. Harvey’in sosyal adalet perspektifi, ütopyaların mekânsal eşitsizliklere karşı eleştirel bir müdahale aracı olabileceğini gösterirken; Soja’nın “postmetropolis” kavramsallaştırması, geleceğin kentlerinin çok katmanlı ve dağınık yapısına dair yeni okumalara olanak tanır.

Sonuç olarak, ütopyalar bize sadece daha iyi bir kent mümkün müdür sorusunu sordurmakla kalmaz; bu kentlerin hangi toplumsal, teknolojik ve etik temeller üzerine inşa edileceğini de tartışmaya açar. Geleceğin kentlerini düşlemek, bugünün kentlerini dönüştürme iradesiyle yakından ilişkilidir.

KAYNAKÇA

- Baysoy, C. Çelik, M. Özer, S. (2018). İtalyan işçilik geleneği ve biyopolitika. Onur Kartal (ed.). *Biyopolitika (Cilt 2)* içinde (s.135-166). İstanbul: NotaBene Yayınları.
- Beck, U. (2011). *Risk toplumu: Başka bir modernliğe doğru*. (1. basım). İstanbul: İthaki Yayınları.
- Bookchin, M. (2017). *Kentsiz kentleşme: Yurttaşlığın yükselişi ve çöküşü*. Burak Özyalçın (Çev.). 2. Baskı. İstanbul: Sümer Yayıncılık.

- Castells, M. (2003). *Enformasyon çağı: Ekonomi, toplum ve kültür ağ toplumunun yükselişi* (1. cilt). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Datareportal, (2025). *Dijital 2025: Türkiye Raporu* (06/08/2025 tarihinde <https://datareportal.com/reports/digital-2025-turkey> adresinden ulaşılmıştır).
- Erdoğan, O. (2024). Yeni nesil şehircilik modelleri ve geleceğin şehirleri. *Seta -Analiz*, 240.
- Fernández, C.G, Peek, D. (2020). Smart and sustainable? Positioning adaptation to climate change in the european smart city. *Smart Cities* 2020, 3(2), 511-526; <https://doi.org/10.3390/smartcities3020027>
- Fishman, R. (2002). Yirminci yüzyılda kent ütopyaları: Ebenezer Howard, Frank Lloyd Wright ve Le Corbusier. Ayten Alkan, Bülent Duru (Der.). *20. Yüzyıl Kenti* içinde (107-126). Ankara: İmge Yayınevi.
- Foucault, M. (1997). Of other spaces: Utopias and heterotopias. N. Leach (Der.), *Rethinking architecture- a reader in cultural theory* içinde (s. 329-357). Londra: Routledge.
- Giddens, A. (2024). *Modernliğin sonuçları*. (11. Basım). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Habermas, J. (2021). *Kamusal alanın yapısal dönüşümü*. Tanıl Bora- Mithat Sancar (Çev.). (16. baskı). İstanbul: İletişim Yayınevi.
- Harvey, D. (2019). *Asi şehirler*. (4. Basım). İstanbul: Metis Yayınları.
- Harvey, D. (2020). *Umut mekanları*. (4. Basım). İstanbul: Metis Yayınları.
- Harvey, D. (2002). Toplumsal adalet, postmodernizm ve kent. Ayten Alkan, Bülent Duru (Der.). *20. Yüzyıl Kenti* içinde (215-246). Ankara: İmge Yayınevi.
- Hurtado, P. Hitchings, B.G. Rouse, D.C. (2021). Smart cities: Integrating technology, community, and nature. *PAS Reports Archive*, s.107. <https://www.planning.org/pas/reports/archive/>
- IoTWorldToday, (2018). *25 of the Smartest Cities on the Planet* (06/08/2025 tarihinde <https://www.iotworldtoday.com/smart-cities/25-of-the-smartest-cities-on-the-planet> adresinden ulaşılmıştır).
- Kara, U. A. (2015). *Sosyal politikalarda yeni yaklaşım, yöntem ve kentsel uygulamaların geliştirilmesi: Bir sosyal inovasyon örneği olarak "Şeker Hayat"* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi. Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Lefebvre, H. (2021). *Kentsel devrim*. (7. Basım). İstanbul: Sel Yayınları.
- Lokke, E. (2020). *Mahremiyet: Dijital toplumda özel hayat*. (2. Basım). İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.
- Mitchell, D. (2014). *Kent hakkı: Sosyal adalet ve kamusal alan müdahalesi*. Aydın Çavdar (Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- OECD, (2020). Leveraging digital technology and data for human-centric smart cities (08/08/2025 tarihinde <https://www.itf-oecd.org/sites/default/files/docs/data-human-centric-cities-mobility-g20.pdf> adresinden ulaşılmıştır).
- Örselli, E. & Bilici, Z. (2024). Kentlerin dijitalleşmesi ve akıllı kentler: Ortaya çıkışı ve bileşenleri. Ali Şahin (ed.), *Güncel Kamu Yönetimi Uygulamaları* içinde (1-18). Gaziantep: Özgür Yayınları. DOI: <https://doi.org/10.58830/ozgur.pub582.c2394>
- Soja, E. (2002). Postmetropolis üzerine altı söylem. Ayten Alkan, Bülent Duru (Der.). *20. Yüzyıl Kenti* içinde (107-126). Ankara: İmge Yayınevi.
- T.C. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, (2019). *2020-2023 Ulusal akıllı şehirler stratejisi ve eylem planı* (02/08/2025 tarihinde <https://akillisehirler.gov.tr/wp-content/uploads/EylemPlanı.pdf> adresinden ulaşılmıştır).

- T.C. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, (2020). *Akıllı Şehir Proje Yönetimi Standartlarının Belirlenmesi Hizmeti Uluslararası Örnekler İnceleme ve Türkiye İçin Uygun İçerik ve Modellere İlişkin Öneriler Raporu*. (02/08/2025 tarihinde <https://akillisehirler.gov.tr/wp-content/uploads/EylemPlani.pdf> adresinden ulaşılmıştır).
- Waal de M. (2018). A City is Not a Galaxy. Rob Kitchin vd. (ed.), *Data and The City* içinde (17-30). U.S.A: Routledge Press.
- wwf.panda.org. (2014). *Copenhagen Climate Plan* (03/08/2025 tarihinde https://wwf.panda.org/wwf_news/?229197/Copenhagen-climate-plan adresinden ulaşılmıştır).
- Yazgan, Ç. Ü. (2021). Kent siyaset ilişkisi ve kent hakkı. Ünal Şentürk (ed.), *Kent Sosyolojisi Üzerine Senfonik Okumalar* içinde (231-245). Çanakkale: Paradigma Yayınları.